

CONTENTS**A. About BFG Activity** (BFG - the Bank Guarantee Fund) - p. 3

- I. The report of BFG activity in 1998 (abbreviation) - p. 3
- II. The discussion about the future of BFG - p. 39
 1. The guarantee-assistance system of BFG in the light of 4-year experience 1995-1998 - the directions of changes - *Władysław Baka* - p. 39
 2. The directions of reconstruction of the BFG legal bases in the aspect of adapting European Union standards, improvement of effectiveness and coping with foreign banks' competition - *Ryszard Tupin* - p. 47
 3. The directions of reconstruction of the BFG activity legal bases in the light of integration with European Union and the necessity to strengthen Polish banking competitiveness - *Andrzej Jankowski* - p. 51
 4. BFG's place and role in stabilization of Polish banking sector (details of the discussion) - p. 56

B. Problems and Opinions - p. 59

1. The diversification of activity as a factor of increasing of the bank's financial safety - *Stanisław Flejterski* - p. 59
2. The measurement of the portfolio diversification level and quantification of influence on the indicator of bank's financial safety - *Jerzy Świdorski* - p. 74
3. The diversification of banks activity (details of the discussion) - p. 95

C. New Ideas and Solutions - p. 99

1. The organizational and legal aspects of restructurization and consolidation of co-operative banks - *Tomasz Narożny* - p. 99
2. The Regional Bank in the process of co-operative banks restructurization - *Roman Wenerski* - p. 109
3. The systemic premises and the outline of the new Polish co-operative bank model - *Jan Szambelańczyk* - p. 131
4. The future of Polish co-operative banks (details of the discussion) - p. 142

D. Consultations for banks - p. 145

1. The early warning system as a evaluation tool of the banks' economic situation in the light of BFG experience - *Ryszard Bartkowiak, Wojciech Konat* - p. 145

E. Learning from foreign experience - p. 153

1. The non-European systems of deposit protection - *Beata Zdanowicz* - p. 153
2. The deposit guarantee against a background of France banking system - *Beata Zdanowicz* p. 162

F. Miscellanea - p. 167

Z działalności BFG

I. SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BFG W 1998 ROKU

(skrót)

W 1998 roku Rada Funduszu działała w składzie osobowym powołanym w trybie określonym w art. 6 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym:

Przewodniczący Rady:	Władysław Baka
Członkowie Rady:	Katarzyna Borowska
	Tomasz Dybowski
	Krystyna Góral
	Marek Grzybowski
	Władysław Jaworski
	Stanisław Kasiewicz
	Barbara Kowalska
	Jan Szambelańczyk
	Tadeusz Żywczak

W kwietniu 1999 roku dobiegła końca czteroletnia kadencja Rady.

W 1998 roku Zarząd Funduszu działał w następującym składzie:

Prezes Zarządu:	Ewa Kawecka-Włodarczak
Zastępca Prezesa Zarządu:	Hanna Krajewska
Członkowie Zarządu:	Andrzej Jankowski
	Louis Montmory
	Maria Pawelska

W kwietniu 1998 roku wygasła pierwsza trzyletnia kadencja Zarządu BFG. Rada Funduszu przeprowadziła w marcu 1998 roku otwarty konkurs na członków Zarządu, w tym na stanowiska Prezesa i Zastępcy Prezesa. Uchwałą nr 9/98 z 12 marca 1998 roku, Rada Funduszu powołała Zarząd w wyżej wymienionym składzie. Na miejsce pełniącej do 18 kwietnia 1998 r. funkcję członka Zarządu Bożeny Chełmińskiej z dniem 19 kwietnia został powołany Louis Montmory. Pozostałe osoby były członkami poprzedniego Zarządu.

SYNTEZA

1. W 1998 roku miało miejsce znaczne pogorszenie wyników w sektorze bankowym. Nie znalazło to jednak bezpośredniego oddźwięku w działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Przyczyniły się do tego m.in. działania

konsolidacyjne, jakie miały miejsce w polskiej bankowości. W rezultacie słabsze ekonomicznie banki, które mogłyby stać się potencjalnymi klientami Funduszu – czy to bezpośrednio jako beneficjenci pomocy na przywrócenie wypłacalności, czy też poprzez swoich deponentów w przypadku upadłości – zostały przejęte przez banki znajdujące się w dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej.

2. Podstawowym celem działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego jest umacnianie wiarygodności banków oraz stabilności polskiego systemu bankowego na drodze:

- ❖ gwarantowania środków pieniężnych zgromadzonych przez osoby fizyczne i prawne do wysokości określonej ustawą oraz
- ❖ udzielania zwrotnej pomocy finansowej na samodzielną sanację bankom o zagrożonej wypłacalności bądź bankom o dobrej kondycji finansowej w celu przejęcia banków zagrożonych.

Do uprawnień i obowiązków Funduszu należy ponadto gromadzenie i analizowanie informacji o sytuacji finansowej banków, aby z dostatecznym wyprzedzeniem identyfikować potencjalne zagrożenia.

3. Dzięki ustanowieniu systemu opierającego się na zasadzie kompleksowości działań, obejmującej w ramach jednej instytucji gwarantowanie depozytów i działalność pomocową, stworzone zostały możliwości optymalizacji wykorzystania środków, które sektor bankowy i inne instytucje (rząd, bank centralny) przeznaczają na wzmacnianie stabilności sektora bankowego. O ile w roku 1995 w działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego dominowała działalność związana z gwarantowaniem depozytów, to w 1997 roku punkt ciężkości działalności Funduszu przesunął się z realizacji gwarancji na działalność pomocową. Tendencja ta utrzymała się w roku 1998. W roku tym sądy ogłosiły upadłość jedynie 4 banków spółdzielczych (w 1997 roku upadło 6 banków spółdzielczych). Podkreślić należy, że niezależnie od kształtowania się sytuacji w tej dziedzinie Fundusz pozostaje w stanie pełnej gotowości do niezawodnego i sprawnego wykonywania funkcji gwarancyjnej.

4. W 1998 roku Zarząd Bankowego Funduszu Gwarancyjnego podjął 8 uchwał o wypłacie kwot gwarantowanych dla 6775 deponentów banków spółdzielczych w łącznej wysokości 8,2 mln zł, z czego 4,1 mln zł zostało wypłacone z funduszu ochrony środków gwarantowanych. Pozostałe środki wypłacone deponentom pochodziły z mas upadłości oraz płynnych aktywów upadłych banków.

W okresie 1995–1998 zwrot kwot gwarantowanych w wysokości 170,9 mln zł, w tym 141,9 mln zł (83%) z funduszu ochrony środków gwarantowanych, otrzymało 112,4 tys. deponentów.

Zwiększenie od 1 stycznia 1998 roku poziomu kwot gwarantowanych do 5000 ecu pozwoliło na odzyskanie przez zdecydowaną większość deponentów upadłych banków pełnej kwoty oszczędności. Środki gwarantowane w wysokości równej

100% wartości depozytów odzyskało 6144 deponentów (90,7% ogólnej ich liczby). Gwarancją Funduszu nie została objęta część depozytów należących do 631 deponentów w łącznej wysokości 2,5 mln zł:

W 1998 roku syndycy masy upadłości dokonali wypłat środków gwarantowanych w 5 bankach dla 3729 deponentów w kwocie 6,9 mln zł. Należnych kwot nie odebrało 1786 deponentów w łącznej wysokości 59,3 tys. zł. Środki te zostały zwrócone na rachunek Funduszu, który jest ustawowo zobowiązany do dokonywania wypłat deponentom, którzy nie podjęli środków w terminach wyznaczonych przez syndyków.

5. Łączny czas oczekiwania deponentów na wypłatę kwot gwarantowanych liczony od daty ogłoszenia upadłości banku do daty przekazania przez Fundusz środków do dyspozycji syndyka wynosił średnio 72 dni (w porównaniu z 83 dniami w 1997 roku). Oznacza to, że faktyczny czas realizacji gwarancji nie przekraczał łącznego czasu przewidzianego w ustawie o BFG dla wykonania poszczególnych czynności warunkujących wypłatę środków gwarantowanych.

Skuteczność działań Funduszu mających na celu usprawnienie procesu realizacji gwarancji i skrócenie czasu niedostępności wkładów została w 1998 roku znacznie osłabiona długotrwałym utrzymywaniem stanu zawieszenia działalności banków. Wydanie orzeczenia sądu o ogłoszeniu upadłości banków, w stosunku do których Fundusz uruchomił wypłaty środków gwarantowanych, poprzedzone było okresem zawieszenia ich działalności trwającym średnio 276 dni. Oznacza to, że faktyczny – niezależny od Funduszu – czas oczekiwania deponentów na odzyskanie środków ulokowanych w tych bankach wynosił średnio 348 dni.

6. W 1998 roku Bankowy Fundusz Gwarancyjny, podobnie jak w latach poprzednich, prowadził aktywną działalność pomocową na rzecz banków o zagrożonej wypłacalności.

W 1998 roku 28 banków zwróciło się do Funduszu o pomoc finansową, w tym 7 komercyjnych i 21 banków spółdzielczych. O pomoc na samodzielną sanację – w łącznej kwocie 163,7 mln zł – wystąpiło 11 banków spółdzielczych i 2 banki komercyjne, natomiast o pożyczkę na przejęcie innych banków – w łącznej kwocie 363,0 mln zł – wystąpiło 10 banków spółdzielczych i 5 komercyjnych.

W 1998 roku Zarząd BFG podjął 13 uchwał o udzieleniu zwrotnej pomocy finansowej w formie pożyczki na sumę 182,6 mln zł, w tym:

- ❖ dla 7 banków (2 komercyjne i 5 spółdzielczych) na samodzielną sanację w wysokości 172,6 mln zł;
- ❖ dla 6 banków (1 komercyjny i 5 spółdzielczych) na przejęcie/połączenie się banków na kwotę 10,0 mln zł

.W odniesieniu do 14 wniosków o udzielenie pomocy, które nie spełniały warunków określonych w ustawie o BFG, zostały podjęte decyzje odmowne.

7. W 1998 roku na podstawie 6 uchwał Zarządu BFG podjętych w grudniu 1997 roku oraz 11 uchwał podjętych w 1998 roku uruchomione zostały środki finansowe dla 17 banków w wysokości 219,1 mln zł.

Natomiast w okresie od początku działalności Funduszu w 1995 roku Zarząd Funduszu podjął 56 uchwał w sprawie udzielenia pomocy na łączną kwotę 697,7 mln zł, z tego do końca 1998 roku wypłacono 692,8 mln zł. Pozostałe środki pomocowe w wysokości 4,6 mln zł wypłacone zostaną w I kwartale 1999 roku. 19 pożyczek zostało udzielonych bankom komercyjnym (6 na przywrócenie wypłacalności, w tym 4 posiadającym inwestorów strategicznych, którzy przejmą je po zakończeniu sanacji i 13 na przejście banków zagrożonych niewypłacalnością) oraz 37 bankom spółdzielczym (25 na przywrócenie wypłacalności i 12 na przejście innych banków).

8. Banki, którym Fundusz udzielił pomocy finansowej, są regularnie monitorowane i kontrolowane. Celem tych działań jest sprawdzenie, czy banki wykorzystują środki pomocowe zgodnie z zawartymi umowami oraz czy osiągają założone w programach naprawczych poziomy wskaźników finansowych.

W 1998 roku przeprowadzono 43 kontrole w 33 bankach (10 w 9 bankach komercyjnych oraz 33 w 24 bankach spółdzielczych). W wyniku kontroli nie stwierdzono wykorzystania środków pomocowych niezgodnie z warunkami określonymi w umowach pożyczek, jak również bezpośredniego zagrożenia spłaty pożyczki wraz z odsetkami.

9. Udzielona w 1998 roku pomoc w wysokości 219,1 mln zł przyczyniła się do utrzymania przez deponentów – w bankach realizujących programy naprawcze i w bankach przejętych – środków znajdujących się na rachunkach depozytowych wynoszących łącznie 11.012,3 mln zł, w tym:

- ❖ środków podlegających gwarancjom BFG na kwotę 8.228,8 mln zł;
- ❖ środków nie podlegających gwarancjom BFG na kwotę 2.783,5 mln zł.

W latach 1995-1998 łączna kwota środków gwarantowanych w bankach, które uzyskały pożyczkę ze środków BFG, wynosiła 9.688,3 mln zł, natomiast wielkość środków nie podlegających gwarancjom Funduszu wyniosła 3.894,5 mln zł.

Działalność pomocowa Funduszu przyczyniła się do zwiększenia bezpieczeństwa depozytów bankowych (suma depozytów gwarantowanych zgromadzonych w bankach, którym Fundusz udzielił pomocy finansowej, przewyższała kwotę tej pomocy ponad 37-krotnie, natomiast suma depozytów nie gwarantowanych niemal 13-krotnie) i w efekcie do podwyższenia wiarygodności banków w społeczeństwie. Utrzymano działalność 416 placówek bankowych, w których pracowało ponad 15 tys. osób.

Miało to szczególne znaczenie w tych regionach, w których banki korzystające z pomocy BFG są jedynymi oferentami usług bankowych.

10. Pod koniec 1998 roku została podwyższona stawka procentowa tworzenia przez banki funduszy ochrony środków gwarantowanych z 0,10% od depozytów będących podstawą naliczania rezerwy obowiązkowej w 1998 roku do 0,16% w 1999 roku, natomiast w przypadku banków PKO BP, PEKAO SA i BGŻ SA odpowiednio z 0,05% do 0,08%. Zostało to spowodowane pogorszeniem się sytuacji sektora bankowego w 1998 roku w stosunku do okresu 1996–1997 oraz planowanym podwyższeniem kwot gwarantowanych do równowartości 800Q euro w 1999 roku.

Przypomnieć należy, że w latach 1995–1996 stawki procentowe tworzenia funduszy ochrony środków gwarantowanych wynosiły 0,40% (odpowiednio 0,20%), natomiast w 1997 roku 0,18% (0,09%).

11. W 1998 roku stawka procentowa obowiązkowej opłaty rocznej wynosiła 0,28% ważonych ryzykiem aktywów oraz gwarancji i poręczeń oraz 0,14% ważonych ryzykiem zobowiązań pozabilansowych pomniejszonych o gwarancje, poręczenia i linie kredytów przyrzeczonych, natomiast w przypadku banków PKO BP, PEKAO SA i BGŻ SA stawki te wynosiły odpowiednio 0,14% i 0,07%.

Począwszy od 1998 roku (włącznie) 70% opłaty uiszczają banki, natomiast pozostałe 30% Narodowy Bank Polski. W roku tym efektywne stawki procentowe obowiązkowej opłaty rocznej wynosiły 70% stawek nominalnych, tj. 0,196% i 0,098% od wyżej wymienionych podstaw w przypadku banków poza PKO BP, PEKAO SA i BGŻ SA, dla których osiągnęły 0,098% i 0,049%.

Coraz większą rolę w kształtowaniu zdolności BFG do udzielania pomocy będą odgrywać spłaty rat oraz odsetek od pożyczek udzielonych w okresie 1996–1998.

12. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom środowiska bankowego oraz potrzebom wzmocnienia konkurencyjności banków polskich, Rada Funduszu od początku podejmowała działania zmierzające do zmniejszenia obciążeń finansowych banków związanych z realizacją ustawowego zadania udzielania bankom pomocy finansowej w celu przezwyciężenia zagrożenia wypłacalności. Wyrazem tego jest podjęcie działań mających na celu obniżenie poziomu stawki obowiązkowej opłaty rocznej na fundusz pomocowy. Stawka ta kształtowała się następująco: w latach 1995–1997 wynosiła 0,40% (dla PKO BP, PEKAO SA i BGŻ SA 0,20%) wielkości aktywów ważonych ryzykiem, w 1998 roku 0,28% (odpowiednio 0,14%), natomiast w 1999 roku 0,24% (odpowiednio 0,12%). Po nowelizacji ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym podwyższony zostanie udział Narodowego Banku Polskiego w opłacie z 30% do 40% od 1999 roku i 50% od 2001 roku.

13. W 1998 roku były kontynuowane prace nad ulepszeniem metod analizy sytuacji banków. Biorąc pod uwagę odmienność form organizacyjnych, zakres działalności i jej rozmiary, zostały wdrożone oddzielne systemy analizy dla

banków komercyjnych i spółdzielczych. Modyfikacjom został poddany system wczesnego ostrzegania, dostarczający wstępnej oceny sytuacji ekonomicznej banków komercyjnych (wdrożony w 1996 roku).

Zaawansowany został – zapoczątkowany w 1997 roku – proces tworzenia zaplecza naukowo-badawczego dla działalności Funduszu. Seminaria BFG oraz kwartalnik „Bezpieczny Bank” wydawany przez Fundusz stały się trwałym forum wymiany doświadczeń i rozwoju myśli teoretycznej w zakresie problematyki gwarantowania depozytów, bezpieczeństwa finansowego i stabilizacji sektora bankowego. Zwiększyły one znacznie zainteresowanie działalnością Funduszu w środowisku bankowym, a także wśród pracowników wyższych uczelni i ośrodków naukowo-badawczych.

W grudniu zostały zakończone prace koncepcyjne nad Systemem Informowania Kierownictwa, w ramach którego statutowe organy Funduszu będą otrzymywać standardowe oraz okazjonalne informacje o sytuacji banków i działalności samego Funduszu. System ten – po stworzeniu aplikacji informatycznej – zostanie wdrożony w pierwszym kwartale 1999 roku.

14. W 1998 roku przedstawiciele Bankowego Funduszu Gwarancyjnego aktywnie uczestniczyli w pracach legislacyjnych. W zakresie ustawy o BFG prace te polegały na synchronizacji jej z przepisami ustawy Prawo bankowe, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1998 roku, a także na dalszym dostosowywaniu polskich przepisów dotyczących gwarantowania depozytów do postanowień dyrektywy nr 94/19/EWG Parlamentu Europejskiego i Rady Europy w sprawie systemów gwarantowania wkładów z 30 maja 1994 roku.

Proces legislacyjny zostanie zakończony prawdopodobnie w I kwartale 1999 roku uchwaleniem przez Sejm zmian ustawy o BFG, określających m.in. harmonogram dochodzenia do minimalnej – w świetle powołanej dyrektywy Unii Europejskiej – kwoty gwarancji, będącej równowartością w złotych kwoty 20.000 euro.

Przedstawiciele Funduszu uczestniczyli także w pracach nad przygotowaniem projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie obrotu przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny wierzytelnościami banków.

15. Ostatnie sondaże, przeprowadzone przez Instytut Badania Opinii Rynku w marcu 1999 roku, wskazują, że działalność Bankowego Funduszu Gwarancyjnego jest postrzegana i doceniana przez zdecydowaną większość banków. Na pytanie, jaka jest ocena ubiegłorocznej działalności Funduszu, uzyskano następujący rozkład odpowiedzi: zdecydowanie pozytywnie 7%, raczej pozytywnie 68%, zdecydowanie negatywnie 1%, raczej negatywnie 5%, ani pozytywnie czy negatywnie 15%. Wyniki te stanowią dodatkowe potwierdzenie, że działalność Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w coraz większym stopniu przyczynia się do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa depozytów i wzrostu wiarygodności banków w społeczeństwie oraz do stabilizacji systemu bankowego.

I. WPLYW SYTUACJI SEKTORA BANKOWEGO NA EWOLUCJĘ ZADAŃ BFG

Zadania, przed jakimi stoi Bankowy Fundusz Gwarancyjny, są uzależnione od kondycji ekonomiczno-finansowej sektora bankowego. Stan sektora bankowego w 1998 roku, podobnie jak gospodarki narodowej, której sektor ten jest kluczowym elementem, uległ pogorszeniu w stosunku do lat ubiegłych. To, że w roku tym zakres działalności gwarancyjnej i pomocowej Funduszu nie uległ zintensyfikowaniu, wynika przede wszystkim z rozmiarów procesów konsolidacyjnych, w wyniku których liczne banki, które mogłyby stać się klientami Funduszu bezpośrednio jako beneficjenci pomocy finansowej na przywrócenie wypłacalności lub pośrednio przez deponentów w przypadku upadłości, zostały przejęte przez banki znajdujące się w dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej. Tym niemniej liczba banków realizujących programy naprawcze jest nadal poważna, co może spowodować intensyfikację działalności Funduszu w 1999 roku.

Tabela 1. Banki w sytuacji zagrożenia w latach 1997–1998 (stan na dzień 31 grudnia)

Banki	Banki komercyjne		Banki spółdzielcze	
	zawieszona działalność	realizacja programu naprawczego	zawieszona działalność	realizacja programu naprawczego
1997	1	10	5	303
1998	1	8	0	170

Źródło: Dane NBP; opracowanie własne.

Ewentualne pogorszenie sytuacji gospodarczej może spowodować trudności w realizacji programów naprawczych przez banki, które już korzystają z pożyczek Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Nie bez znaczenia jest tu fakt znacznego obniżenia się rentowności papierów wartościowych, w których banki lokują otrzymaną z Funduszu pomoc. W efekcie część tych banków może zwrócić się w 1999 roku o zwiększenie kwoty pomocy lub zmianę innych jej warunków.

Zwiększenia liczby wystąpień banków można spodziewać się także ze względu na wymagania kapitałowe postawione przez Komisję Nadzoru Bankowego. Licznym bankom spółdzielczym wymagania te trudno będzie spełnić, mogą one zatem łączyć się z innymi bankami przy ewentualnej pomocy finansowej ze środków BFG, jeżeli ich wypłacalność byłaby zagrożona.

W obliczu wymienionych wyżej okoliczności szczególne znaczenie przypada analizie sytuacji sektora bankowego i kontroli przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny sytuacji w bankach korzystających z pomocy. Działania te zostały znacznie rozbudowane w 1998 roku. W roku następnym zostaną one z pewnością wzmożone.

II. WYPŁATY ŚRODKÓW GWARANTOWANYCH

1. Realizacja wypłat środków gwarantowanych

W 1998 roku do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego wpłynęły listy deponentów z 6 upadłych banków spółdzielczych, w tym:

- ❖ 2 banków, których upadłość ogłoszono w 1997 roku;
- ❖ 4 banków, których upadłość ogłoszono w 1998 roku.

Do końca 1998 roku Zarząd BFG podjął uchwały o wypłacie środków gwarantowanych dla wszystkich wymienionych wyżej banków.

Suma depozytów należących do osób fizycznych i niefinansowych podmiotów gospodarczych, zgromadzonych w upadłych bankach, w odniesieniu do których Zarząd BFG podjął uchwały o wypłacie środków gwarantowanych, wynosiła 10,7 mln zł. Depozyty gwarantowane przez Fundusz stanowiły 8,2 mln zł, tj. 76,7% wykazanego wyżej stanu depozytów ogółem. Gwarancją Funduszu nie zostały objęte depozyty w łącznej wysokości 2,5 mln zł, tj. 23,3% stanu depozytów ogółem.

Wypłaty środków gwarantowanych zgromadzonych w upadłych bankach sfinansowane zostały z następujących źródeł:

- ❖ z funduszu ochrony środków gwarantowanych utworzonego przez podmioty objęte systemem w wysokości 4,1 mln zł;
- ❖ ze środków odzyskanych przez BFG z mas upadłości banków w wysokości 2,3 mln zł;
- ❖ ze środków płynnych mas upadłości banków będących w posiadaniu syndyków w wysokości 1,8 mln zł.

Podjęte w 1998 roku uchwały Zarządu BFG o wypłacie kwot gwarantowanych dotyczyły łącznie 6775 deponentów. Wysokość odzyskanych przez deponentów środków w ramach obowiązującego systemu gwarantowania depozytów w porównaniu do wysokości depozytów zgromadzonych w upadłych bankach obrazuje poniższe zestawienie (tabela 2).

Jak wynika z powyższych danych, zdecydowana większość deponentów upadłych banków (90,7%) odzyskała pełną kwotę swoich oszczędności. Pełnej kwoty depozytów ulokowanych w upadłych bankach nie odzyskało 631 deponentów, co stanowi 9,3% ogólnej ich liczby.

W 1998 roku syndycy dokonali wypłat środków gwarantowanych w 5 bankach dla 3729 deponentów w łącznej kwocie 6,9 mln zł. Wypłaty kwot gwarantowanych dla 1260 deponentów BS w Resku w łącznej kwocie 1,2 mln zł rozpoczęte zostały w styczniu 1999 roku.

Po odbiór należnych kwot gwarantowanych nie zgłosiło się 1786 deponentów. Niepodjęte przez deponentów kwoty na łączną sumę 59,3 tys. zł zostały zwrócone przez syndyków masy upadłości na rachunek Funduszu.

Bankowy Fundusz Gwarancyjny jest zobowiązany do bezpośredniego dokonywania wypłat deponentom, którzy nie podjęli środków w wyznaczonych przez

Tabela 2. Wysokość środków gwarantowanych odzyskanych przez deponentów w porównaniu z wysokością depozytów w upadłych bankach w 1998 roku

Udział kwot gwarantowanych w porównaniu do wysokości depozytów zgromadzonych w upadłych bankach	Liczba deponentów otrzymujących środki	Udział % w ogólnej liczbie deponentów
100% wartości posiadanych depozytów	6144	90,7
od 50% do 99,9% wartości posiadanych depozytów	612	9,0
poniżej 50% wartości posiadanych depozytów	19	0,3
Ogółem	6775	100,0

Źródło: Opracowanie własne.

syndyków terminach, przez okres 5 lat według przepisów znowelizowanej ustawy o BFG.

W 1998 roku w Biurze Funduszu dokonano wypłat środków gwarantowanych 65 deponentom z 31 banków w łącznej kwocie 44,8 tys. zł. Na koniec 1998 roku liczba deponentów, którzy nie podjęli należnych im środków, wynosiła 54.167 osób, a kwota zobowiązań Funduszu wobec nich 1,3 mln zł. Średnia kwota, która nie została podjęta, wynosi 24 zł.

2. Sprawność realizacji wypłat

Określone w ustawie o BFG poszczególne czynności dotyczące wypłat środków gwarantowanych deponentom wykonane zostały w 1998 roku następująco:

- ❖ opracowanie list deponentów zajmowało syndykom przeciętnie 33 dni przy 30-dniowym terminie określonym w ustawie;
We wszystkich przypadkach, po sprawdzeniu listy deponentów przez Fundusz, zachodziła konieczność wprowadzenia korekt. Korekty list deponentów – dokonywane przez syndyków – trwały przeciętnie 11 dni przy 7 dniach przewidzianych w ustawie. Na niewielkie wydłużenie określonego w ustawie czasu sporządzania i korekty listy deponentów miały wpływ trudności, z jakimi stykali się syndycy niektórych banków przy sporządzaniu list, wynikające m.in. z niezadowolającego stanu ksiąg banku (niekompletna dokumentacja, zaległości w ewidencji księgowej).
- ❖ analiza w Funduszu I wersji listy deponentów trwała przeciętnie 5 dni, wersji skorygowanej 4 dni – przy 14 dniach przewidzianych w ustawie dla każdej z tych czynności;
- ❖ podjęcie przez Zarząd BFG uchwały o przekazaniu syndykowi masy upadłości środków na wypłaty kwot gwarantowanych następowało w terminie 3 dni od daty przyjęcia listy deponentów – przy 7 dniach przewidzianych w ustawie;

❖ przekazanie syndykowi środków na wypłaty kwot gwarantowanych następowало średnio po upływie 15 dni od daty podjęcia przez Zarząd BFG uchwały o ich przekazaniu. Ustawowy termin, w którym podmioty objęte systemem gwarantowania zobowiązane są wnieść wpłatę środków przeznaczonych na wypłatę kwot gwarantowanych, wynosi 7 dni roboczych od podania do publicznej wiadomości uchwały Zarządu BFG.

Łączny czas oczekiwania deponentów od daty ogłoszenia upadłości banku do wypłaty środków gwarantowanych wynosił w 1998 roku średnio 72 dni. Oznacza to, że faktyczny czas realizacji gwarancji nie przekraczał okresu przewidzianego w ustawie o BFG dla wykonania poszczególnych czynności warunkujących wypłatę środków gwarantowanych deponentom.

Oceniając łączny czas oczekiwania deponentów na wypłatę środków gwarantowanych, należy uwzględnić fakt, że wydanie orzeczenia sądu o upadłości banków poprzedzone było okresem zawieszenia ich działalności trwającym średnio 276 dni, w którym deponenci nie mogli dysponować swoimi depozytami. Podstawową przyczyną utrzymywania tak długiego okresu zawieszenia działalności banków było wielokrotne odraczenie przez sądy rozpraw o ogłoszenie upadłości w związku z podejmowanymi przez zarządy banków, banki zrzeszające i NBP próbami doprowadzenia do przejścia zawieszonoego banku przez inny silny bank.

3. Kontrola realizacji wypłat

Bankowy Fundusz Gwarancyjny na bieżąco kontrolował proces realizacji wypłat środków przekazanych do dyspozycji syndyków. W 1998 roku w pięciu bankach przeprowadzono kontrolę zgodności dokonywania wypłat z postanowieniami uchwał Zarządu BFG. Kontrole wykazały nieliczne uchybienia, nie rzutujące na ogólnie pozytywną ocenę realizacji wypłat.

4. Środki odzyskane z mas upadłości banków i ich rozliczenie

Bankowy Fundusz Gwarancyjny zgłosił wierzytelność do mas upadłości 87 banków w łącznej kwocie 140,9 mln zł. W latach 1995–1998 odzyskano środki z mas upadłości 19 banków spółdzielczych w łącznej kwocie 4,0 mln zł. W 1998 roku środki z tego tytułu odzyskano z 15 banków spółdzielczych w łącznej kwocie 2,4 mln zł.

Wysokość kwot odzyskanych z mas upadłości banków w porównaniu do kwot wierzytelności zgłoszonych przez Fundusz obrazuje poniższe zestawienie (tabela 3).

Jak z powyższych danych wynika, łączna kwota środków odzyskanych z mas upadłości banków stanowi 2,8% ogólnej kwoty wierzytelności Funduszu. Pełną kwotę wierzytelności odzyskano tylko z mas upadłości 3 banków spółdzielczych.

Tabela 3. Wysokość kwot odzyskanych z mas upadłości banków w porównaniu do kwot wierzytelności Funduszu w 1998 roku

Wysokość kwot odzyskanych z mas upadłości banków	Liczba banków	Kwota odzyskanych środków w mln zł
2%–25% kwoty wierzytelności Funduszu	10	1,1
26%–50% kwoty wierzytelności Funduszu	3	0,7
51%–85% kwoty wierzytelności Funduszu	3	1,9
100% kwoty wierzytelności Funduszu	3	0,3
Ogółem	19	4,0

Źródło: Dane BFG.

Do końca 1998 roku Fundusz nie otrzymał zwrotu środków z mas upadłości 68 banków, co stanowi 78,2% liczby banków, w których zgłoszono wierzytelność. Łączna kwota wierzytelności w tych bankach wynosi 127,9 mln zł, przy czym kwota 4,8 mln zł dotyczy 4 banków, w których postępowanie upadłościowe zostało już zakończone.

Część środków odzyskanych z mas upadłości banków została wykorzystana w 1998 roku na sfinansowanie wypłat kwot gwarantowanych w 4 bankach w łącznej kwocie 1,1 mln zł. Na dzień 31 grudnia 1998 roku stan pozostających w dyspozycji Funduszu środków odzyskanych z mas upadłości banków wynosił 1,9 mln zł (ze środków tych wykorzystano w styczniu 1999 roku kwotę 1,2 mln zł na wypłaty dla deponentów BS w Resku).

Informacje na temat wykorzystania przez Fundusz środków odzyskanych z mas upadłości banków przekazywane są do wiadomości wszystkich banków uczestniczących w systemie gwarantowania depozytów w okresach półrocznych według stanu na 30 czerwca i 31 grudnia.

III. POMOC FINANSOWA DLA BANKÓW

1. Założenia działalności pomocowej

Działalność pomocowa BFG w 1998 roku realizowana była, podobnie jak w latach poprzednich, na podstawie następujących założeń:

- ❖ przestrzeganie zasady równości banków w dostępie do środków pomocowych oraz przejrzystość kryteriów i procedur przyznawania pomocy;
- ❖ możliwie szybkie stawianie środków pomocowych do dyspozycji banku w celu minimalizowania strat;
- ❖ mobilizowanie wnioskodawców do poszukiwania dodatkowych, poza BFG, źródeł wsparcia finansowego w celu realizacji założeń programów naprawczych;

- ❖ zapewnienie wysokiej ekonomicznie efektywności pomocy, m.in. poprzez określanie w umowach o udzielenie pomocy konkretnych przedsięwzięć zmierzających do trwałego odzyskania wypłacalności;
- ❖ wspieranie procesów konsolidacyjnych i restrukturyzacyjnych poprzez udzielanie pomocy na przejęcia banków o zagrożonej wypłacalności przez banki silnie kapitałowo.

Należy przy tym zaznaczyć, że decyzje dotyczące wsparcia procesu samodzielnej sanacji 2 banków komercyjnych podjęte zostały:

- wobec jednego z największych banków jako uzupełnienie wcześniej udzielonej pomocy przez Ministra Finansów i Narodowy Bank Polski;
- wobec banku posiadającego silnego inwestora strategicznego, również korzystającego z wcześniejszej pomocy Narodowego Banku Polskiego.

Udzielono pomocy 7 bankom na samodzielną sanację i 6 na przejęcie innych banków.

Wsparcie procesów sanacyjnych banków spółdzielczych dotyczyło z reguły dużych banków z tego sektora, w których sanację znacząco zostały zaangażowane banki regionalne, a które ze względu na swą wielkość i trudną sytuację nie znalazły silniejszych partnerów skłonnych je przejąć.

2. Warunki udzielania pomocy finansowej

Zgodnie z art. 20 ustawy o BFG warunkami udzielenia bankom pomocy finansowej są w szczególności:

- ❖ przedstawienie wyników badania sprawozdania finansowego dotyczącego działalności banku ubiegającego się o pomoc, a w przypadku wniosku o udzielenie pomocy na przejęcie banku, połączenie się banków lub zakup akcji (udziałów) innego banku – wyników badania sprawozdań finansowych obu banków;
- ❖ pozytywnie zaopiniowany przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego program postępowania uzdrawiającego lub w przypadku przejęcia, połączenia się banków, zakupu akcji (udziałów) innego banku – pozytywna opinia Prezesa NBP o celowości tych działań;
- ❖ wykazanie, że wysokość wnioskowanej pożyczki, gwarancji lub poręczenia jest nie wyższa niż łączna maksymalna kwota z tytułu gwarancji w tym podmiocie, liczona jako suma środków gwarantowanych na rachunkach deponentów banku, a w przypadku wnioskowania o udzielenie pomocy finansowej w celu przejęcia lub połączenia z innym bankiem – nie wyższa niż suma środków gwarantowanych na rachunkach deponentów w banku przejmowanym;
- ❖ wykorzystanie dotychczasowych funduszy własnych banku na pokrycie strat banku ubiegającego się o pomoc lub przejmowanego.

Zarząd BFG w uchwałach o przyznaniu pomocy bankom ustalał dodatkowe warunki, zobowiązując banki do ich spełnienia przed zawarciem umowy pożyczki lub w trakcie jej trwania, np. takie jak:

- ❖ racjonalizacja kosztów ogólnych, w szczególności kosztów osobowych;
- ❖ opracowanie programu działań mających na celu zmniejszenie wskaźnika udziału kosztów działalności banku w kosztach całkowitych do wielkości przeciętnej notowanej w odpowiednim sektorze banków;
- ❖ podjęcie działań zmierzających do pozyskania dodatkowych funduszy (kapitałów);
- ❖ opracowanie rachunku opłacalności funkcjonowania oddziałów banku, restrukturyzacji zatrudnienia i obniżenia kosztów działania;
- ❖ wprowadzenie systemu kontroli wewnętrznej, zarządzania płynnością i ryzykiem kredytowym.

Wprowadzenie tych warunków ma na celu dokonanie niezbędnych zmian strukturalnych w bankach, a jednocześnie zagwarantowanie terminowej realizacji programów sanacyjnych.

Rada Funduszu, zgodnie z upoważnieniem zawartym w ustawie o BFG (art. 7 ust. 2 pkt 6) oraz działając na podstawie delegacji zawartej w statucie BFG (§ 16 ust. 1), w dniu 20 listopada 1997 roku podjęła uchwałę nr 35/97 w sprawie zasad, form, warunków i trybu udzielenia pomocy finansowej podmiotom objętym obowiązkowym systemem gwarantowania.

W 1998 roku wnioski banków dotyczyły wyłącznie pomocy finansowej w formie pożyczki.

Pomoc ta udzielana była na następujących warunkach:

- ❖ podstawę oprocentowania pożyczek stanowiła stopa redyskonta weksli ustalana przez Radę Polityki Pieniężnej – obowiązująca w dniu zawarcia umowy pożyczki:
 - a) dla banków komercyjnych 0,4–0,8 podstawy,
 - b) dla banków spółdzielczych 0,2–0,4 podstawy;
- ❖ prowizja wynosiła:
 - a) dla banków komercyjnych 0,3% kwoty pożyczki,
 - b) dla banków spółdzielczych 0,1% kwoty pożyczki;
- ❖ maksymalny okres korzystania z pożyczki wynosił 10 lat; stosowano karencję spłaty pożyczki nie dłuższą niż połowa okresu korzystania z pożyczki;
- ❖ wypłata pożyczki następowała jednorazowo lub w transzach;
- ❖ naliczanie i pobieranie odsetek odbywało się w okresach kwartalnych, a spłaty pożyczki w ratach kwartalnych lub półrocznych.

3. Decyzje w sprawie wniosków o udzielenie pomocy

W 1998 roku wpłynęło do Funduszu 28 wystąpień banków o udzielenie zwrotnej pomocy finansowej w formie pożyczki.

Dodatkowo w 1998 roku do Funduszu zwróciło się 13 banków spółdzielczych już korzystających z pomocy BFG o wyrażenie zgody na utrzymanie pożyczki w związku z zamiarem połączenia się z innym bankiem.

Bezpieczny Bank

Tabela 4. Zestawienie wystąpień banków o udzielenie pożyczek

Przeznaczenie pożyczki	Banki spółdzielcze	Banki komercyjne	Razem
A: Samodzielna sanacja	11	2	13
B: Działania konsolidacyjne – przejęcia / połączenia się banków	10	5	15
Razem	21	7	28

Źródło: Dane BFG.

Zgodnie z przyjętymi zasadami, banki ubiegające się o pożyczkę przedkładają program postępowania uzdrawiającego uwzględniający pomoc z BFG, informacje o sytuacji finansowej oraz projekcję kształtowania się sytuacji ekonomiczno-finansowej po uzyskaniu pomocy. Fundusz dokonuje oceny sytuacji banku z punktu widzenia możliwości osiągnięcia takich efektów pomocy, które pozwolą bankowi odzyskać wypłacalność. Równocześnie oceniana jest zdolność banku do spłaty pożyczki wraz z odsetkami w umownych terminach. Rozpatrzeniu przez Zarząd Funduszu podlegają wnioski tych banków, które spełniają ustawowe i ekonomiczne warunki uzyskania pomocy.

Zarząd Funduszu, na podstawie analiz i ocen sytuacji finansowej banków występujących o pomoc, badał możliwości przezwyciężenia trudności przy pomocy wsparcia finansowego BFG oraz szanse realizacji przedstawionych programów.

W odniesieniu do 13 banków podjął uchwały w sprawie udzielenia pomocy finansowej w formie pożyczki (3 bankom komercyjnym i 10 bankom spółdzielczym), przy czym 5 uchwał dotyczyło banków, które wystąpiły o pomoc finansową w 1997 roku.

W odniesieniu do banków, które wniosowały o przyznanie pomocy w wysokości przekraczającej równowartość w złotych kwoty 6 mln ECU, zgodnie ze statutem BFG decyzje zostały podjęte po uzyskaniu opinii Rady Funduszu. Dotyczyło to trzech banków (2 komercyjnych i 1 spółdzielczego).

W 1998 roku odmówiono udzielenia pomocy finansowej 4 bankom, w tym 2 bankom, które wystąpiły w 1997 roku, motywując to w następujący sposób:

- ❖ przypadku dwóch banków spółdzielczych, po analizie przedłożonych materiałów, Zarząd Funduszu uznał, że ze względu na ich sytuację finansową ryzyko niepowodzenia programu samodzielnej sanacji jest zbyt duże. Odmawiając udzielenia pożyczki, wskazano na potrzebę podjęcia działań zmierzających do połączenia się z silniejszym bankiem przy ewentualnej pomocy Funduszu;
- ❖ w przypadku jednego banku spółdzielczego, który ubiegał się o pomoc na przejęcie innego banku spółdzielczego, w odmowie udzielenia pożyczki wskazano, iż przejęcie banku stanowi zbyt duże obciążenie dla banku przejmującego i wpłynie negatywnie na jego sytuację finansową oraz ograniczy możliwości dalszego rozwoju;

Z działalności BFG

Tabela 5. Zestawienie uchwał Zarządu BFG o udzieleniu zwrotnej pomocy finansowej według form własności banków i celu pomocy

	Podjęte uchwały	
	liczba	kwota w mln zł
A: Samodzielna sanacja		
– banki spółdzielcze	5	47,6
– banki komercyjne	2	125,0
Razem	7	172,6
B: Działania łączeniowe – przejęcia / połączenia się banków przez:		
– banki spółdzielcze	5	6,9
– banki komercyjne	1	3,1
Razem	6	10,0
Ogółem	13	182,6

Źródło: Dane BFG.

- ❖ w przypadku banku regionalnego, który złożył wniosek o zwiększenie pomocy przyznanej przez BFG w pierwszym kwartale 1998 roku na przejęcie banku spółdzielczego zagrożonego upadłością, Fundusz odmówił zwiększenia pomocy, wskazując na potrzebę szerszego zaangażowania banku regionalnego w proces sanacji przejmowanego banku spółdzielczego; pomoc ze środków Funduszu nie powinna stanowić jedyne źródła finansowania przejęcia.

Z pozostałych 18 wystąpień, które wpłynęły w 1998 roku:

- ❖ 11 znajduje się na etapie rozpatrywania;
- ❖ 7 nie kwalifikowało się do rozpatrzenia przez Zarząd Funduszu: 2 banki nie uzyskały pozytywnej opinii Prezesa Narodowego Banku Polskiego o celowości przejęcia innego banku, 2 nie spełniły kryterium zagrożenia wypłacalności, w przypadku pozostałych 3 banków po analizie wstępnej stwierdzono, że wsparcie finansowe ze strony Funduszu, ze względu na ich sytuację finansową, nie dawało gwarancji pomyślnego zakończenia procesu sanacji.

4. Kierunki i skala pomocy finansowej BFG w 1998 roku

Charakteryzując kierunki pomocy finansowej udzielonej przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny bankom o zagrożonej wypłacalności, należy podkreślić, że uwzględniano zarówno sytuację sektorową polskiej bankowości (banki komercyjne i banki spółdzielcze), jak i przeznaczenie pomocy na wsparcie samodzielnej

Bezpieczny Bank

sanacji banków zagrożonych utratą wypłacalności oraz wsparcie działań łączeniowych, w ramach których uwzględniono dwie kategorie:

- ❖ przejęcie banku;
- ❖ połączenie się banków.

W 1998 roku uruchomiono środki finansowe dla 17 banków w kwocie 219,1 mln zł. Wypłata pożyczek dla kolejnych 2 banków, co do których Zarząd BFG podjął uchwały w IV kwartale 1998 roku, nastąpi w I kwartale 1999 roku. Łączna kwota przyznanej tym bankom pomocy wynosi 4,8 mln zł.

W 1998 roku Komisja Nadzoru Bankowego podjęła uchwałę nr 9/98 w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia banków spółdzielczych w kapitał założycielski. Uchwała ta określiła minimalne poziomy funduszy własnych, które banki spółdzielcze muszą osiągnąć do końca 1998 roku, a za zgodą Komisji Nadzoru Bankowego do 31 grudnia 1999 roku.

Tabela 6. Pożyczki wypłacone przez BFG w latach 1997–1998

	Wypłacone pożyczki w 1997 roku		Średnia kwota pożyczki	Wypłacone pożyczki w 1998 roku		Średnia kwota pożyczki	Dynamika (5) : (2)
	liczba	kwota w mln zł	w mln zł	liczba	kwota w mln zł	w mln zł	w %
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
A: Samodzielna sanacja							
- banki spółdzielcze	17	37,3	2,2	5	73,1	14,6	195,9
- banki komercyjne	1	105,0	105,0	2	125,0	62,5	119,0
Razem	18	142,3	7,9	7	198,1	28,3	139,21
B: Działania łączeniowe							
Przejęcie kontroli kapitałowej							
- banki komercyjne	2	135,0	67,5	-	-	-	-
Przejęcie / połączenie się banków przez:							
- banki spółdzielcze	4	9,8	2,4	6	6,7	1,1	68,3
- banki komercyjne na przejęcie:							
- banków spółdzielczych	3	6,6	2,2	4	14,3	3,5	216,6
- banków komercyjnych	1	50,0	50,0	-	-	-	-
Razem	10	201,4	22,4	10	21,0	2,1	10,4
Ogółem	28	343,7	12,3	17	219,1	12,8	63,7

Źródło: Dane BFG.

Z działalności BFG

W związku z realizacją postanowień powyższej uchwały w ostatnim kwartale 1998 roku do Funduszu wpłynęło 13 wystąpień banków o utrzymanie dotychczasowej pomocy z Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w sytuacji, gdy bank z niej korzystający zamierza w celu osiągnięcia wymaganych progów kapitałowych połączyć się z innym (z zasady silniejszym) bankiem. Większość tych wniosków została wstępnie załatwiona pozytywnie. Podjęcie ostatecznych decyzji będzie możliwe po pełnej analizie celowości łączenia się banków.

5. Monitoring i kontrola wykorzystania pomocy finansowej BFG

5.1. Monitorowanie sytuacji finansowej banków

W 1998 roku Bankowy Fundusz Gwarancyjny zajmował się monitorowaniem sytuacji ekonomiczno-finansowej banków, którym udzielił pomocy finansowej. Na koniec grudnia 1998 r. monitorowaniem objętych było 48 banków, w tym:

- ❖ 15 banków komercyjnych (z których 4 otrzymały pożyczkę na samodzielną sanację);
- ❖ 33 banki spółdzielcze (z których 21 otrzymało pożyczkę na samodzielną sanację).

Analizy dokonywane są w cyklach miesięcznych, według podziału monitorowanych banków na cztery grupy:

- ❖ banki spółdzielcze, które uzyskały pożyczkę na samodzielną sanację;
- ❖ banki spółdzielcze, które uzyskały pożyczkę na przejęcie innego banku;
- ❖ banki komercyjne, którym udzielono pożyczki na samodzielną sanację;
- ❖ banki komercyjne, którym udzielono pożyczki na przejęcie innego banku.

Monitorowanie było przeprowadzane na podstawie przekazywanych przez banki sprawozdań miesięcznych (tych samych, które są przekazywane do Narodowego Banku Polskiego) oraz sprawozdań kwartalnych z realizacji planu wykorzystania pomocy.

Dane sprawozdawcze były analizowane z punktu widzenia wielkości, które zostały przyjęte w programach postępowania naprawczego. Na tej podstawie była oceniana prawidłowość wykorzystania pomocy udzielonej przez Fundusz, jak również prawidłowość realizacji planu wykorzystania tej pomocy.

Wyniki analiz sytuacji banków służyły do ustalania kwartalnych planów kontroli oraz kontroli doraźnych w siedzibach banków.

5.2. Kontrole bezpośrednie w bankach

Zgodnie z 26 statutu BFG Zarząd Funduszu kontroluje prawidłowość wykorzystania pomocy udzielonej podmiotowi objętemu obowiązkowym systemem gwarantowania oraz realizację programu postępowania mającego na celu uzdrowienie gospodarki banku – z punktu widzenia celowości i efektywności wyko-

rzystania środków oraz zgodności z prawem i postanowieniami umów, na podstawie których Fundusz udzielił pomocy.

W 1998 roku kontrole w bankach odbywały się na zasadach i w trybie określonym w załączniku do uchwały Zarządu BFG nr 14/96 z 27 lutego 1996 roku na podstawie harmonogramów kontroli banków na dany kwartał bądź też kontroli natychmiastowych w bankach wskazanych przez Zarząd Funduszu.

We wszystkich przypadkach zakres kontroli bezpośrednich obejmował ocenę:

- ❖ prawidłowości wykorzystania, zabezpieczenia i efektywności zaangażowania środków uzyskanych w ramach zwrotnej pomocy finansowej;
- ❖ stopnia realizacji planu wykorzystania pomocy czy też programu postępowania naprawczego;
- ❖ stopnia poprawy sytuacji ekonomiczno-finansowej banku;
- ❖ sytuacji ekonomiczno-finansowej w bankach, które otrzymały pomoc Funduszu na przejście innych banków;
- ❖ realizacji warunków dodatkowych określonych postanowieniami umów pożyczki.

W trakcie kontroli, oprócz zagadnień wynikających z jej zakresu, omawiane są również inne tematy, jak np. zgodność działania banku z obowiązującymi przepisami (realizacja uchwał Zebrania Przedstawicieli w zakresie dotrzymania przez udziałowców banku spółdzielczego terminu uzupełnienia wkładów członkowskich, obszaru działania banku, regulacji wewnętrznych), planowane inwestycje, plany łączeniowe banków itp.

Dla oceny działalności banku każdorazowo w trakcie kontroli badane jest również wykonanie przez bank planowanych wyników z wyłączeniem dochodów uzyskanych z pomocy zewnętrznej.

W 1998 roku przeprowadzono 43 kontrole bezpośrednio w 33 bankach korzystających z pomocy finansowej BFG, w tym 6 kontroli natychmiastowych:

- ❖ 10 kontroli w bankach komercyjnych (jeden z banków korzystający z pomocy na samodzielną sanację kontrolowany był dwukrotnie);
- ❖ 33 kontrole w 24 bankach spółdzielczych (dwa banki realizujące programy postępowania naprawczego, będące pod szczególną obserwacją Funduszu, kontrolowane były trzykrotnie; w pięciu kolejnych bankach, które otrzymały pomoc na samodzielną sanację, odbyły się po dwie kontrole; w pozostałych 17 bankach przeprowadzono po jednej kontroli).

Z każdej kontroli Zespół kontrolujący sporządza i przedkłada Zarządowi Funduszu:

- ❖ sprawozdanie z kontroli;
- ❖ wnioski wypływające z przeprowadzonej kontroli;
- ❖ projekt wystąpienia pokontrolnego do Zarządu banku.

Po przyjęciu przez Zarząd BFG sprawozdania z kontroli do banków kierowane są wystąpienia pokontrolne. Wystąpienia te przekazywane są również do

wiadomości Rady Nadzorczej kontrolowanego banku, a w przypadku banków spółdzielczych również do banku zrzeszającego.

W toku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono w żadnym banku wykorzystania środków pomocowych niezgodnie z postanowieniami umów pożyczek, jak również bezpośredniego zagrożenia spłaty pożyczki wraz z odsetkami.

W części banków kontrolowanych w 1998 roku sytuacja była trudna, a realizacja programów naprawczych odbiegała od założeń.

Najczęściej niewykonanymi zadaniami z zadań zawartych w programach naprawczych były:

- ❖ nieosiągnięcie założonego poziomu funduszy własnych;
- ❖ niewykonanie planu w zakresie obliża kredytowego;
- ❖ niezrealizowanie założonego wyniku finansowego;
- ❖ niska rentowność działalności.

Przyczyny niewykonywania programów naprawczych leżały zarówno po stronie banków, jak ich otoczenia.

Niekorzystne uwarunkowania obiektywne to głównie: silna konkurencja innych banków, zmiany stóp procentowych, obniżenie dopłat do kredytów preferencyjnych oraz brak zainteresowania środowiska wykupem udziałów w bankach spółdzielczych.

Stwierdzone nieprawidłowości mające przyczynę w gospodarce banków były przedmiotem wystąpień pokontrolnych zawierających uwagi i zalecenia pod adresem organów banków. Wszystkie banki udzieliły odpowiedzi w wyznaczonym przez Fundusz terminie. W przeważającej liczbie banki zapowiedziały usunięcie nieprawidłowości i podjęcie działań zmierzających do podniesienia efektywności gospodarowania. W kilku przypadkach podjęły skuteczne działania łączeniowe z silniejszymi kapitałowo i efektywniej działającymi bankami.

Realizacja zaleceń jest monitorowana miesięcznie na podstawie sprawozdań, jak również będzie podlegała rozliczeniu w trakcie ponownych kontroli bezpośrednich.

Decyzją nr 2/98 Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego z 1 kwietnia 1998 roku Bankowy Fundusz Gwarancyjny, na jego wniosek, został z dniem 2 kwietnia 1998 roku ustanowiony kuratorem nadzorującym wykonanie programu naprawczego jednego z dużych banków spółdzielczych, który uzyskał pożyczkę z Funduszu na samodzielną sanację. Zarząd Funduszu ustanowił dwóch pełnomocników do wykonywania w jego imieniu czynności kuratora.

Pełnomocnicy kuratora sprawują nadzór nad działalnością Banku, m.in. w formie aktywnego uczestnictwa w posiedzeniach jego organów statutowych oraz prowadzenia bieżących analiz sytuacji ekonomiczno-finansowej. Szczegółowe informacje o działaniach podjętych przez pełnomocników i o sytuacji ekonomiczno-finansowej Banku przedstawiane są Zarządowi Funduszu w comiesięcznych sprawozdaniach, a zgodnie z decyzją nr 2/98 Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego Fundusz przedkładał Komisji kwartalne sprawozdania z działalności, zawierające ocenę realizacji przez zarząd Banku programu naprawczego.

Bezpieczny Bank

Sprawozdania te zawierały:

- ❖ ocenę realizacji postanowień umowy pożyczki, w tym wykorzystania i zabezpieczenia pożyczki z BFG oraz jej efektywności;
- ❖ ocenę realizacji programu naprawczego i analizę sytuacji ekonomiczno-financej Banku wraz z wnioskami do realizacji.

Efektom działalności Funduszu jako kuratora był wyraźny postęp w sferze uporządkowania wewnętrznych procedur i regulacji oraz wdrożenia profesjonalnych analiz ryzyka działalności bankowej, rentowności produktów i placówek Banku. Działania kuratora wymusiły ponadto dyscyplinę w zakresie kosztów działania, w tym dyscyplinę płacową. Kurator opracował i przedłożył władzom Banku krytyczną ocenę projektu planu na 1999 rok, skutkiem czego Bank sporządził jego nową, urealnioną wersję.

6. Efekty działalności pomocowej

Oceny efektywności pomocy finansowej udzielonej bankom przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny można dokonać przez ocenę efektów finansowych i pozafinansowych.

6.1. Efekty finansowe

Szacując efekty finansowe udzielonej pomocy, uwzględniono wysokość środków gwarantowanych oraz środków nie podlegających gwarancjom BFG zgromadzonych w bankach, które uzyskały pożyczkę na samodzielną sanację oraz w bankach przejętych przy wsparciu finansowym Funduszu.

Tabela 7. Zestawienie wysokości pożyczek udzielonych w 1998 roku z wysokością środków gwarantowanych w mln zł

Cel pożyczki	Liczba pożyczek	Kwota udzielonych pożyczek	Wysokość środków gwarantowanych	Różnica (2) - (1)
		(1)	(2)	
A: Samodzielną sanacją	7	198,1	8.203,0*	8.004,9
B: Działania konsolidacyjne - przejęcie / połączenie się banków	10	21,0	25,8	4,8
Razem	17	219,1	8.228,8	8.009,7

* W tym 7.974,0 mln zł środków gwarantowanych jednego z największych polskich banków, w którego sanację zostały zaangażowane środki budżetu państwa i Narodowego Banku Polskiego, a pożyczka z BFG miała na celu wsparcie pomocy dla odzyskania przez ten bank wypłacalności.

Źródło: Dane przedstawione we wnioskach banków.

Z działalności BFG

Wysokość środków gwarantowanych przez BFG w tych bankach wyniosła 8.228,8 mln zł, kwota udzielonej pomocy w 1998 roku wyniosła 219,1 mln zł, była zatem niższa o 8.009,7 mln zł od kwoty środków gwarantowanych.

Pomoc finansowa Funduszu w wysokości 219,1 mln zł przyczyniła się do utrzymania w dyspozycji deponentów środków pieniężnych wynoszących łącznie 11.012,3 mln zł, w tym:

- ❖ środków podlegających gwarancjom BFG na kwotę 8.228,8 mln zł;
- ❖ depozytów podmiotów niefinansowych i budżetów gmin ponad kwoty gwarantowane przez Fundusz, środków finansowych banków i Skarbu Państwa, które nie są objęte gwarancjami BFG, na kwotę 2.783,5 mln zł.

Tabela 8. Zestawienie wysokości środków gwarantowanych i środków nie podlegających gwarancjom Funduszu w mln zł

Cel pożyczki	Wysokość środków gwarantowanych przez Fundusz	Wysokość środków nie podlegających gwarancjom Funduszu (1)+(2)+(3)	w tym:		
			Depozyty podmiotów niefinansowych i budżetów gmin (1)	Lokaty innych banków (2)	Środki Skarbu Państwa (3)
A: Samodzielną sanacją	8.203,0	2.772,0	747,9	1.937,6	86,5
B: Działania konsolidacyjne - przejęcie / połączenie się banków	25,8	11,5	11,0	0,5	0,0
Razem	8.228,8	2.783,5	758,9	1.938,1	86,5

Źródło: Dane przedstawione we wnioskach banków.

Oznacza to, że działalność pomocowa Funduszu przyczyniła się do zwiększenia ogólnego bezpieczeństwa depozytów oraz wiarygodności banków w społeczeństwie.

6.2. Efekty pozafinansowe

Celem pomocy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego jest przywrócenie wypłacalności banków przez usunięcie występujących w nich trudności, tj. pokrycie strat, wzrost funduszy własnych, osiągnięcie wymaganych poziomów wskaźników ekonomicznych. Udzielona przez Fundusz pomoc finansowa przyczyniła się do poprawy sytuacji ekonomicznej większości banków, którym udzielono pożyczek na samodzielną sanację, biorąc pod uwagę ich sytuację sprzed udzielenia pomocy. W ocenie Funduszu obecna sytuacja ekonomiczna 15 spośród 28 banków jest zadowalająca (13 spółdzielczych i 2 komercyjnych), a opracowane przez nie

programy naprawcze realizowane są zgodnie z założeniami. W 11 bankach, w tym 10 spółdzielczych, realizacja programów nieznacznie odbiega od założeń. W przypadku 2 banków komercyjnych programy naprawcze nie są realizowane, a ich sytuacja nie uległa poprawie w porównaniu do stanu sprzed udzielenia pomocy. Jeden z tych banków w 1999 roku zakupiony zostanie przez inny silniejszy bank, w stosunku do drugiego czynione są starania mające na celu znalezienie silnego banku chętnego go zakupić.

Podkreślić ponadto należy, że na ogół w przypadku przejęcia jednostek słabych przez silne następowało doskonalenie organizacji i zarządzania. W bankach przejmowanych wdrażane były doskonalsze procedury oraz nowe technologie stosowane w bankach przejmujących. Dzięki temu nastąpiła poprawa jakości świadczonych usług.

Pomimo iż niektóre banki mają problemy z prawidłową realizacją programów naprawczych, nie istnieje bezpośrednie zagrożenie spłaty pożyczek i odsetek. Dotychczas udzielone przez Fundusz pożyczki obsługiwane są bez większych zakłóceń. Odsetki od pożyczek spłacane są w większości przypadków terminowo. W 1998 roku nastąpiły również pierwsze spłaty udzielonych pożyczek na łączną kwotę 3,9 mln zł. Wpłaty z tytułu spłat kapitału dokonywane były zgodnie z harmonogramami spłat pożyczek.

Ponadto udzielona w 1998 roku przez BFG pomoc finansowa przyczyniła się do:

- ❖ utrzymania 186 placówek bankowych;
- ❖ utrzymania 10.132 miejsc pracy.

Natomiast w ciągu czteroletniej działalności pomoc udzielona przez Fundusz przyczyniła się do utrzymania 416 placówek bankowych oraz ponad 15.000 miejsc pracy.

Szczególnego znaczenia nabiera to w przypadku banków spółdzielczych, które są najczęściej jedynymi bankami w gminie. Niedopuszczenie do upadłości banku poprzez udzielenie mu pomocy finansowej zapobiega poważnym trudnościom w dostępie do usług bankowych, a także utracie miejsc pracy przez ich pracowników. W omawianych bankach niejednokrotnie gromadzone są całe oszczędności ludności wiejskiej. Utrzymanie miejsc pracy zapobiega wzrostowi bezrobocia, a tym samym wzrostowi zasiłków dla bezrobotnych.

Ponadto upadłość banków mogłaby przyczynić się do powstania problemu wypłacalności ich klientów (zarówno deponentów, jak i kredytobiorców), co negatywnie wpłynęłoby na lokalną sytuację gospodarczą.

Udzielanie przez BFG pomocy finansowej bankom o zagrożonej wypłacalności, a przez to zapobieganie ich upadłości, zwiększa zaufanie społeczeństwa do instytucji bankowych. Przyczynia się do wzrostu bezpieczeństwa środków lokowanych przez ludność i podmioty gospodarcze w bankach.

Podsumowując, należy podkreślić, że działalność pomocowa BFG posiada istotne znaczenie dla klientów banków, systemu bankowego oraz dla gospodarki narodowej. Zapobiegając upadłości banków przez udzielanie pomocy finansowej,

Tabela 9. Zestawienie liczby rachunków depozytowych i kredytowych oraz liczba znaczących klientów w bankach, które otrzymały pożyczkę w 1998 roku

Banki	Liczba rachunków depozytowych	Liczba rachunków kredytowych	Liczba znaczących kredytobiorców	Zaangażowanie banku w kredyty o wysokości ponad 500 tys. zł
Banki komercyjne	411.415	96.890	2.293	6.426.348,12
Banki spółdzielcze	53.538	16.046	657	102.955,37
Razem	464.953	112.936	2.950	6.529.304,09

Źródło: Dane BFG.

BFG przyczynia się do stabilizacji systemu bankowego, co zmniejsza możliwość wystąpienia kryzysu finansowego w skali ogólnogospodarczej. Pozwala to na sprawną transformację oszczędności gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w inwestycje pobudzające wzrost gospodarczy.

IV. SYSTEM GROMADZENIA I ANALIZY INFORMACJI O BANKACH

1. Źródła informacji o bankach

Podstawowe źródło informacji o bankach stanowią sprawozdania sporządzone przez banki, które Bankowy Fundusz Gwarancyjny otrzymuje od Narodowego Banku Polskiego na mocy ustawy o BFG oraz porozumienia z NBP zawartego w dniu 27 maja 1997 roku. Te banki, które korzystają z pomocy finansowej Funduszu, przesyłają sprawozdania finansowe bezpośrednio do BFG (niezależnie od informacji przekazywanych przez NBP).

Dodatkowe źródło stanowią informacje przekazywane do BFG bezpośrednio przez banki na mocy zarządzenia Prezesa NBP z 29 grudnia 1997 roku w sprawie sporządzania przez banki informacji dodatkowej dla potrzeb Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Ponadto Fundusz otrzymuje materiały Narodowego Banku Polskiego dotyczące sytuacji sektora bankowego (w tym sporządzane przez Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego kwartalne oceny sytuacji w sektorach banków komercyjnych i spółdzielczych) oraz materiały przekazywane przez banki zrzeszające banki spółdzielcze.

2. Założenia i funkcjonowanie systemu

Wszystkie informacje gromadzone są w zintegrowanej bazie danych przy wykorzystaniu programu komputerowego System SAS.

System gromadzenia i analizy informacji o bankach służy wspomaganie procesu decyzyjnego władz Funduszu. W jego ramach mieszczą się:

- ❖ analiza sytuacji gospodarki narodowej, zwłaszcza tendencji jej zmian;
- ❖ analiza sytuacji sektora bankowego przy położeniu akcentu na identyfikowanie banków zagrożonych niewypłacalnością;
- ❖ określanie zapotrzebowania na środki finansowe zabezpieczające wypłaty gwarantowanych depozytów w sytuacji upadłości banków oraz wielkości funduszu na udzielanie zwrotnej pomocy finansowej bankom zagrożonym niewypłacalnością.

W ramach prac analitycznych Fundusz dokonuje kwartalnych ocen sytuacji sektora bankowego: oddzielnie dla banków komercyjnych i spółdzielczych. Ocenie podlegają zarówno sytuacja ogólna i tendencje zmian, jak i sytuacja poszczególnych banków. Banki, których wypłacalność jest bądź może być w przyszłości zagrożona, są poddawane szczegółowej obserwacji. Wnikliwie jest analizowana zwłaszcza polityka stóp procentowych banków o zagrożonej wypłacalności na tle polityki prowadzonej przez pozostałe (nie będące w sytuacji zagrożenia) banki.

Pod koniec 1998 roku, podobnie jak w latach poprzednich, przygotowano kompleksowe analizy stanowiące podstawę do określenia przez Radę Funduszu stawek tworzenia przez banki funduszy ochrony środków gwarantowanych oraz obowiązkowej opłaty rocznej w roku następnym. W szczególności badane są wielkość oraz struktura depozytów, a także wielkość i struktura ważonych ryzykiem aktywów bilansowych i zobowiązań pozabilansowych. Dodatkowo – obok prognozowanego rozwoju sytuacji sektora bankowego – przy określaniu wymienionych składek brany jest pod uwagę wpływ, jaki wpłaty środków na rzecz realizacji przez BFG ustawowych zadań mają na wynik finansowy banków.

Wymienione wyżej zadania są realizowane przy wykorzystaniu różnorodnych narzędzi analitycznych. Część z nich została opracowana w Funduszu, w tym system wczesnego ostrzegania, który został stworzony już w roku 1996, natomiast w kolejnych latach był intensywnie testowany i modyfikowany. W omawianym systemie stosowana jest metoda wskaźnikowa polegająca na tym, iż każdy bank jest oceniany na podstawie zestawu kilkunastu wskaźników opisujących kompleksowo jego działalność, które – przy wykorzystaniu odpowiedniego systemu wag – składają się na jeden wskaźnik syntetyczny, prezentujący sytuację banku. System ten stosowany jest do wstępnej oceny sytuacji banków komercyjnych w cyklach kwartalnych w formie listy rankingowej. Banki, które zajmują na liście najgorsze miejsca, są poddawane dalszej szczegółowej ocenie.

Ocena banków spółdzielczych jest dokonywana w sposób podobny. Na podstawie zestawu wskaźników i systemu ich punktowania następuje identyfikacja banków o zagrożonej wypłacalności. Drugim etapem jest analiza przyczyn tej sytuacji w drodze bardziej wnikliwej obserwacji danych sprawozdawczych.

W 1997 roku zostały podjęte, a w roku sprawozdawczym były kontynuowane prace nad zintegrowanym Systemem Informowania Kierownictwa, dzięki któremu organy statutowe Funduszu będą uzyskiwać w postaci okresowych rapor-

tów zasadnicze informacje o działalności Funduszu oraz sytuacji banków. W grudniu 1998 roku Zarząd Funduszu podjął uchwałę o wdrożeniu Systemu Informowania Kierownictwa do końca pierwszego kwartału 1999 roku.

Na podstawie zgromadzonych doświadczeń oraz analiz dotyczących rozwoju sytuacji w sektorze bankowym kontynuowane były prace nad określeniem strategicznych zadań Bankowego Funduszu Gwarancyjnego do 2004 roku – przy uwzględnieniu zbliżającej się integracji Polski z Unią Europejską.

V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA REALIZACJI USTAWOWYCH ZADAŃ BFG

1. Źródła finansowania

Źródłami finansowania ustawowej działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są:

- 1) fundusz statutowy;
- 2) fundusz pomocowy;
- 3) środki przekazane Funduszowi przez banki – z utworzonych przez nie funduszy ochrony środków gwarantowanych – w celu realizacji gwarancji na rzecz deponentów;
- 4) fundusz zapasowy;
- 5) fundusz z aktualizacji wyceny;
- 6) dochody z oprocentowania udzielonych bankom pożyczek;
- 7) dochody z oprocentowania papierów wartościowych oraz środków pieniężnych ulokowanych na rachunkach Funduszu prowadzonych przez NBP;
- 8) środki uzyskane w ramach bezzwrotnej pomocy zagranicznej;
- 9) środki z dotacji budżetu państwa;
- 10) środki z kredytu udzielonego Funduszowi przez Narodowy Bank Polski.

W 1998 roku Fundusz nie korzystał ze źródeł finansowania wymienionych w punktach 4, 5, 8, 9 i 10.

Ze zgromadzonych środków Bankowy Fundusz Gwarancyjny finansuje:

- 1) zadania związane z gwarantowaniem depozytów;
- 2) zadania związane z udzielaniem pomocy podmiotom objętym systemem gwarantowania;
- 3) koszty funkcjonowania Biura i organów Funduszu.

2. Fundusze

2.1. Fundusz statutowy

Fundusz statutowy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego – jako fundusz własny – został utworzony na podstawie statutu BFG w celu zabezpieczenia środków na nabycie rzeczowego majątku trwałego oraz wypłat środków gwarantowanych po wyczerpaniu innych źródeł finansowania tych wypłat przewidzianych w ustawie o BFG i statucie. Zgodnie z art. 45 ustawy o BFG wpłaty na ten

fundusz w wysokości po 50,0 mln zł zostały dokonane w 1995 roku przez Narodowy Bank Polski i Ministra Finansów.

W drugim kwartale 1998 roku na fundusz statutowy – po przyjęciu przez Sejm „Sprawozdania z działalności BFG w 1996 roku” – przeniesiony został wynik finansowy za rok 1996 w wysokości 55,0 mln zł, w trzecim kwartale zaś – zgodnie ze znowelizowanym statutem BFG – część wyniku finansowego za rok 1997 w wysokości 120,2 mln zł. Uzasadnieniem znacznego podwyższenia poziomu funduszu statutowego jest fakt, iż stanowi on źródło finansowania zarówno rzeczowego majątku trwałego Funduszu, jak i wypłat środków gwarantowanych po wyczerpaniu innych źródeł ich finansowania przewidzianych w ustawie o BFG.

Ze względu na zwiększanie kwot gwarantowanych oraz ostateczne odstąpienie – począwszy od 2000 roku – od gwarantowania depozytów przez Skarb Państwa konieczne jest wzmocnienie funduszy własnych BFG w celu stworzenia bezpiecznych podstaw finansowych dla prowadzenia działalności statutowej.

Stan funduszu statutowego na koniec 1998 roku wynosił 308,4 mln zł.

Dotychczas nie zaistniała potrzeba finansowania z funduszu statutowego wypłat dokonywanych w ramach obowiązkowego systemu gwarantowania depozytów.

2.2. Fundusz ochrony środków gwarantowanych

Fundusz ochrony środków gwarantowanych jest zobowiązany tworzyć każdy podmiot objęty systemem gwarantowania. Przeznaczeniem tego funduszu jest zaspokojenie roszczeń deponentów w przypadku spełnienia warunków gwarancji przez którykolwiek podmiot objęty systemem.

Zgodnie z ustawą o BFG fundusz ochrony środków gwarantowanych w danym roku jest tworzony w wysokości równej iloczynowi stawki procentowej określonej przez Radę Funduszu i sumy środków pieniężnych zgromadzonych w banku na wszystkich rachunkach, stanowiącej podstawę obliczania kwoty rezerwy obowiązkowej. Rada Funduszu w uchwale nr 33/97 z 20 listopada 1997 roku określiła poziom stawki procentowej na 1998 rok w wysokości 0,10%, natomiast w przypadku banków PKO BP, PEKAO SA i BGŻ SA w wysokości 0,05%.

Ustalenie przez Radę i Zarząd BFG zapotrzebowania na fundusz ochrony środków gwarantowanych w 1998 roku oparte zostało na prognozowanej liczbie upadłości banków. Według prognoz prawdopodobna była upadłość jednego banku komercyjnego i 16 banków spółdzielczych. W rzeczywistości w 1998 roku sądy ogłosiły upadłość 4 banków spółdzielczych. Ta relatywnie mała liczba upadłości została spowodowana szerokim zakresem przejęć banków spółdzielczych, w tym także banków zagrożonych upadłością. W wyniku przejęć niektóre z banków, te które nie miały szans na dalsze prowadzenie samodzielnej działalności, funkcjonują jako oddziały innych banków.

Wielkość utworzonych przez wszystkie banki funduszy ochrony środków gwarantowanych w 1998 roku wynosiła 128,3 mln zł.

Należy przy tym podkreślić, iż „przeszacowanie” zapotrzebowania na wypłaty gwarantowanych depozytów nie było dla banków szczególnie dotkliwe, jako że środki stanowiące pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych pozostają w aktywach banków w formie skarbowych papierów wartościowych lub bonów pieniężnych NBP, co przynosi bankom dochody odsetkowe. Do momentu ciągnięcia przez BFG środków na wypłaty kwot gwarantowanych fundusz ochrony środków gwarantowanych nie stanowi dla banków obciążenia finansowego, wpływając jedynie na ograniczenie zakresu dysponowania przez banki częścią środków finansowych.

2.3. Fundusz pomocowy

Fundusz pomocowy – przeznaczony na pomoc w formie pożyczek, gwarancji lub poręczeń – tworzony jest z obowiązkowych opłat rocznych wnoszonych przez wszystkie podmioty objęte obowiązkowym systemem gwarantowania. Wysokość obowiązującej bank opłaty wyliczana jest jako iloczyn wskaźnika ustalonego przez Radę Funduszu i stanu aktywów oraz określonych zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem na określony dzień (art. 13, ust. 1 ustawy o BFG).

Uchwałą nr 34/97 z dnia 20 listopada 1997 roku Rada BFG określiła obowiązujące w 1998 roku stawki procentowe obowiązkowej opłaty rocznej w wysokości:

- ❖ 0,28% sumy aktywów bilansowych, gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem oraz 0,14% ważonych ryzykiem zobowiązań pozabilansowych pomniejszych o gwarancje, poręczenia i linie kredytów przyrzeczonych dla podmiotów objętych systemem gwarantowania, z wyjątkiem wymienionych niżej;
- ❖ 0,14% sumy aktywów bilansowych, gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem oraz 0,07% ważonych ryzykiem zobowiązań pozabilansowych pomniejszych o gwarancje, poręczenia i linie kredytów przyrzeczonych dla banków PKO BP, PEKAO SA i BGŻ SA

oraz ustaliła, że podstawę naliczenia stanowi stan aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem na dzień 31 grudnia 1997 roku.

Stawki obowiązkowej opłaty rocznej zostały obliczone na podstawie prognozowanej skali zagrożenia wypłacalności banków oraz ich zapotrzebowania na środki z funduszu pomocowego. W 1998 roku banki wpłaciły 70% obowiązkowej opłaty rocznej, natomiast pozostałe 30% Narodowy Bank Polski.

W roku sprawozdawczym z funduszu pomocowego udzielono bankom 17 pożyczek na kwotę 219,1 mln zł. Wraz z dokonanym zwrotem nadpłaty stanowi to wykorzystanie funduszu w 44,3%.

Kwota funduszu pomocowego będącego w dyspozycji BFG na koniec 1998 roku wynosiła 275,8 mln zł.

Z uwagi na fakt, że obowiązkowa opłata roczna jest wnoszona przez banki w marcu każdego roku, tzw. „rok pomocowy” nie pokrywa się z rokiem kalendarzowym, obejmując okres od kwietnia do marca następnego roku. Dla zachowania płynności prowadzonej przez Fundusz działalności pomocowej niezbęd-

Tabela 10. Fundusz pomocowy w 1998 roku

Fundusz do dyspozycji	Fundusz wykorzystany		Wskaźnik wykorzystania	
mln zł		%		
Razem	495,2	Razem	219,4	44,3
w tym:		w tym:		
- stan na 01.01.1998 roku	192,0	- udzielona pomoc	219,1	
- wpłaty banków w 1998 roku	299,3	- zwrot nadpłaty	0,3	
- spłaty pożyczek	3,9			

Źródło: Dane BFG.

ne jest zatem pozostawienie części funduszu pomocowego na pierwszy kwartał następnego roku.

Do sfinansowania w początku 1999 roku pozostały uchwały podjęte przez Zarząd BFG w grudniu 1998 roku, przyznające pomoc dwóm bankom.

Rozpoczęto także procedurę rozpatrywania wniosków o udzielenie znacznej pomocy finansowej: dużemu bankowi komercyjnemu przejmującemu inny bank komercyjny, bankowi komercyjnemu przejmującemu duży bank spółdzielczy oraz dużemu bankowi spółdzielczemu na samodzielną sanację.

VI. DZIAŁALNOŚĆ ORGANÓW BFG

1. Działalność Rady Funduszu

W 1998 roku Rada Funduszu odbyła 16 posiedzeń i podjęła 36 uchwał, wypełniając w przepisanych terminach zadania określone w ustawie i statucie BFG.

Wykonując delegacje ustawowe, Rada Funduszu podjęła uchwały o mocy wiążącej w stosunku do wszystkich banków, dotyczące ustalenia stawek procentowych tworzenia funduszu ochrony środków gwarantowanych i opłaty rocznej na fundusz pomocowy na 1999 rok. Ustalenie stawek Rada poprzedziła pracami analityczno-studialnymi. Poznaniu opinii i poglądów środowiska bankowego służyło również spotkanie Rady i Zarządu BFG z Zarządem Związku Banków Polskich, w trakcie którego przedstawione zostały wariantowe propozycje stawek na tle dotychczasowych doświadczeń Funduszu, prognozowanych potrzeb na środki i kierunków działalności BFG na rzecz umacniania bezpieczeństwa finansowego i stabilności sektora bankowego w Polsce. Rada Funduszu, ustalając stawki, kierowała się z jednej strony opinią Zarządu ZBP i oczekiwaniami banków co do zmniejszenia ich obciążeń z tytułu realizacji ustawowych zadań BFG, z drugiej zaś rozpoznaniem potrzebami banków na pomoc ze środków BFG i prognozą skali upadłości banków w 1999 roku. Podtrzymując zasadę stopniowego zmniejszania – w maksymalnie możliwych rozmiarach – obciążeń banków z tytułu opłaty rocznej na fundusz pomocowy, wyszła naprzeciw oczekiwa-

niom środowiska bankowego i ustaliła niższe od obowiązujących w 1998 roku stawki. W ten sposób potwierdzona została trwałość przyjętego przez Radę Funduszu kursu na systematyczne zwiększanie stopnia samofinansowania działalności pomocowej. Mając na uwadze aktualną sytuację finansową banków i prognozę jej rozwoju w 1999 roku, w tym zwłaszcza znane Funduszowi jednostkowe przypadki banków zagrożonych upadłością, Rada ustaliła wyższą od obowiązującej w 1998 roku stawkę tworzenia funduszy ochrony środków gwarantowanych.

Rada, wykonując ustawowy obowiązek, powołała w trybie otwartego konkursu Zarząd BFG na nową kadencję. Przyjmując ten tryb, Rada uznała, iż będzie on najbardziej stosowny do wyboru władz takiej instytucji jak BFG ze względu na jego najbardziej demokratyczną i przejrzystą formę. Zdaniem Rady w przypadku BFG, którego działalność opiera się głównie na gospodarowaniu środkami wnieszonymi przez wszystkie banki działające w Polsce, jednoznaczność formy i publiczny charakter procedury wyboru Zarządu był obowiązkiem wobec całego środowiska bankowego. Chodziło m.in. o zapewnienie wysoko kwalifikowanej kadry bankowej możliwości ubiegania się tą drogą o pełnienie kierowniczych funkcji w instytucji działającej na rzecz całego sektora bankowego. Założenie to znalazło praktyczne potwierdzenie w wyborze Zarządu Funduszu na pierwszą, jak też kolejną kadencję.

Spełniając statutowy obowiązek, Rada zaopiniowała 5 wniosków Zarządu BFG w sprawie udzielenia pomocy bankom w przypadkach, kiedy kwota pomocy przekraczała równowartość w złotych 6 mln ecu. Utrwaliła się również praktyka wyrażania przez Radę wstępnej opinii co do dalszego postępowania BFG w sprawie udzielenia pomocy w przypadkach charakteryzujących się znaczną skalą wnioskowanej pomocy i szczególnie złożonymi zagadnieniami prawnymi i finansowymi.

W pracach Rady szczególną uwagę poświęcono problematyce działalności pomocowej Funduszu, koncentrując się na usprawnieniu i przyspieszeniu procesów decyzyjnych w ramach BFG oraz współpracy z Narodowym Bankiem Polskim, Związkiem Banków Polskich i strukturami spółdzielczej bankowości.

Wzorem lat ubiegłych Rada oceniła współdziałanie BFG ze strukturami spółdzielczymi. W trakcie posiedzenia z udziałem przedstawicieli: NBP, Ministra Finansów i Związku Banków Polskich oraz prezesów BGŻ SA, banków regionalnych i zrzeszających banki spółdzielcze oceniono realizację wniosków przyjętych na podobnym posiedzeniu w 1997 roku. Rada wspólnie z Zarządem, doceniając znaczenie bankowości spółdzielczej w polskim systemie bankowym oraz widząc potrzebę odniesienia się do jej problemów, jak i też wychodząc naprzeciw postulatowi i oczekiwaniom tego środowiska, wypowiedziała się w formie stanowiska co do miejsca i perspektyw rozwoju tego sektora.

Ważne miejsce w pracach Rady zajmowały sprawy funkcjonowania systemu gromadzenia i analizy informacji o podmiotach objętych systemem gwarantowania. Rada oceniała trafność przyjętych założeń i praktyczne efekty wdrożonych systemów: wczesnego ostrzegania, monitorowania sytuacji finansowej ban-

ków, w tym banków korzystających z pomocy BFG oraz realizujących programy naprawcze. Uwaga Rady koncentrowała się zwłaszcza na praktycznych efektach systemu monitorowania sytuacji finansowej banków korzystających z pomocy BFG oraz kontroli w tych bankach. Z inicjatywy Rady wprowadzone zostały istotne zmiany mające na celu usprawnienie i zintensyfikowanie realizacji statutowego zadania wykonywania kontroli w bankach korzystających z pomocy BFG. Wnioski Rady dotyczyły przede wszystkim zmiany wewnętrznych regulacji i procedur wykonywania tej kontroli. W ramach zmienionej struktury organizacyjnej wdrożona została nowa organizacja działalności pomocowej, w tym organizacyjnie wyodrębniono działalność kontrolną.

Zaawansowany został – zapoczątkowany w 1997 roku z inicjatywy Rady – proces tworzenia zaplecza naukowo-badawczego dla działalności Funduszu, w ramach którego zorganizowano 6 seminariów i wydano trzy numery (w tym jeden podwójny) problemowego czasopisma BFG. Seminaria Funduszu stały się trwałym forum wymiany myśli teoretycznej i doświadczeń w dziedzinie tworzenia warunków stabilności i bezpieczeństwa finansowego systemu bankowego, w tym zwłaszcza gwarantowania depozytów i zapobiegania upadłości banków. Zorganizowane w 1998 roku seminaria poświęcone były prawnym i ekonomicznym aspektom dochodzenia do standardów Unii Europejskiej w dziedzinie gwarantowania depozytów; stabilności i bezpieczeństwa finansowemu banków polskich na tle rozwoju sektora bankowo-finansowego do 2002 roku; czynnikiem kształtującym postawy deponentów i politykę banków ze szczególnym uwzględnieniem systemu gwarantowania depozytów; wpływom współczesnych kryzysów finansowych na zagrożenie wypłacalności i upadłości banków oraz płynącym stąd wnioskom dla Polski; aspektem regulacyjno-podmiotowym zagrożenia konkurencyjnego polskich banków w perspektywie roku 2000, a także kierunkom restrukturyzacji bankowości spółdzielczej w kontekście bezpieczeństwa sektora bankowego.

Wydawany kwartalnik pn. „Bezpieczny Bank”, poświęcony zagadnieniom bezpieczeństwa finansowego i stabilności sektora bankowego oraz budowie społecznego zaufania do polskich banków, spotkał się z żywym zainteresowaniem i zyskał przychylną ocenę specjalistów z dziedziny bankowości i finansów, banków, wyższych uczelni i instytucji naukowych.

Wykonując ustawowy obowiązek nadzoru nad działalnością Funduszu, Rada rozpatrywała kwartalne sprawozdania Zarządu z działalności. Oceniała także realizację uchwał i zaleceń Rady, uściślających zadania ujęte w uchwalonym przez Radę planie działalności BFG na 1998 rok.

Podobnie jak w roku poprzednim szczególnym nadzorem Rada objęła działalność pomocową. Systematycznie oceniała sprawność wykonywania tego zadania oraz analizowała trafność zmienionych w 1997 roku regulacji wewnętrznych i procedur udzielania pomocy. Wnioski Rady w tym zakresie dotyczyły usprawnienia i przyspieszenia procesów decyzyjnych w ramach BFG.

Kontrolą Rady – podobnie jak w roku poprzednim – objęta została gospodarka finansowa Funduszu. Wydane Zarządowi zalecenia dotyczyły zmian w regulacjach wewnętrznych w tej dziedzinie.

W 1998 roku utrzymana została wysoka rola i intensywność pracy zespołów problemowych Rady, które – oprócz przygotowywania dla Rady projektów opinii i stanowisk – kontrolowały działalność Funduszu i poszczególnych jednostek organizacyjnych Biura BFG. Każdy członek Rady pracował w dwóch zespołach spośród utworzonych w 1995 roku zespołów problemowych: gospodarki finansowej, działalności pomocowej, realizacji gwarancji, prawno-organizacyjnym oraz systemu informacyjno-informatycznego.

2. Działalność Zarządu Funduszu

Kluczowymi zagadnieniami, którym Zarząd BFG poświęcił większość z 79 posiedzeń w 1998 roku, były:

- ❖ udzielanie pomocy finansowej bankom i kontrola jej wykorzystania;
- ❖ realizowanie obowiązków wynikających z gwarantowania środków pieniężnych;
- ❖ gromadzenie i analiza informacji o bankach;
- ❖ unormowania prawne w zakresie zadań i pracy Funduszu;
- ❖ informatyzacja pracy Biura Funduszu;
- ❖ gospodarka finansowa;
- ❖ podnoszenie kwalifikacji pracowników Funduszu;
- ❖ działalność organizacyjno-administracyjna Biura Funduszu.

W okresie sprawozdawczym Zarząd BFG podjął 133 uchwały, w tym:

- ❖ 7 dotyczących przekazania syndykom kwot na wypłatę środków gwarantowanych;
- ❖ 32 dotyczące udzielenia pomocy finansowej;
- ❖ 1 o bezpośrednim przekazaniu kwot deponentom w związku z ukończeniem postępowania upadłościowego;
- ❖ 27 związanych z kontrolą i monitoringiem banków korzystających z pomocy;
- ❖ 38 z zakresu gospodarki finansowej i działalności organizacyjno-administracyjnej Biura Funduszu.

Najistotniejszym elementem związanym z działaniami organizacyjnymi było dostosowanie struktury funkcjonalno-organizacyjnej Funduszu do zwiększania się liczby zadań związanych z udzielaniem bankom pomocy finansowej oraz kontrolą jej wykorzystania, przy jednoczesnym dalszym ograniczeniu zadań wynikających z realizacji gwarancji.

Podstawową przesłanką zmian była potrzeba wzmocnienia analizy wniosków o udzielenie pożyczki przez wprowadzenie do obowiązującej w tym zakresie procedury dodatkowych elementów kontrolno-analitycznych.

Drugim czynnikiem, który wpłynął na kształt nowej struktury, była konieczność zapewnienia odpowiednich możliwości działania w zakresie monitoringu i kontroli wykorzystania środków przekazanych bankom na podstawie zawartych umów.

Jednocześnie przeprowadzono analizę porównawczą podziału zadań i kompetencji w obowiązującej strukturze organizacyjnej w stosunku do zadań faktycznie realizowanych przez poszczególne jednostki.

Realizowana w Funduszu w 1998 roku polityka w zakresie doboru i szkolenia kadr umożliwiła utrzymanie na nieznacznie zwiększonym poziomie stanu zatrudnienia mimo stale zwiększającego się zakresu prac analitycznych i pomocowych.

Liczba zatrudnionych na dzień 31 grudnia 1998 roku wynosiła 95 osób (łącznie z członkami Zarządu). W stosunku do roku 1997 stanowi to wzrost o 4 osoby, tj. niepełne 4,4% ogólnej liczby zatrudnionych. Na podkreślenie zasługuje także bardzo wysoki udział pracowników legitymujących się wyższym wykształceniem.

Zmianom w strukturze organizacyjnej towarzyszyły przesunięcia kadrowe między poszczególnymi departamentami. Były one możliwe dzięki konsekwentnie realizowanej polityce szkoleniowej, która była oparta na założeniu uniwersalizacji wiedzy osób zatrudnionych w Funduszu zgodnie z wymaganiami związanymi z profilem działalności BFG.

Podstawowym elementem działań w obszarze informacyjno-promocyjnym była kampania informacyjno-marketingowa Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, finansowana przez Unię Europejską w ramach Programu PHARE, a przeprowadzona przez konsorcjum, które tworzyli Sigma International (Poland), Pentor Instytut Badania Opinii i Rynku oraz Shandwick Consultants. Celem kampanii było spopularyzowanie BFG jako instytucji zaufania publicznego chroniącej depozyty bankowe i przyczyniającej się do stabilizacji polskiego systemu bankowego, co powinno upowszechnić w świadomości społecznej opinię o bankach jako bezpiecznych i wiarygodnych instytucjach finansowych. Przeprowadzone po zakończeniu kampanii badania Instytutu Pentor potwierdziły, iż spełniła ona swoje zadanie.

Na mocy § 10, pkt 2, ust. 6 statutu BFG Fundusz wydawał Biuletyn zawierający uchwały organów Funduszu oraz materiały informujące o bieżącej działalności. Odbiorcą Biuletynu są wszystkie banki oraz znaczna liczba instytucji finansowych i placówek naukowych. W 1998 roku zostało wydanych pięć numerów Biuletynu. Ponadto opublikowano: tekst ujednoczony ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, znowelizowany tekst Statutu w języku angielskim oraz broszurę informacyjną o działalności Funduszu pt. „Wyniki 1997 roku i zamierzenia”.

3. Kontakty i współpraca z zagranicą

W 1998 roku Bankowy Fundusz Gwarancyjny kontynuował współpracę z zagranicznymi instytucjami gwarantującymi depozyty, zwłaszcza w Niemczech i we Francji.

Litewski Fundusz Gwarancyjny konsultował z Bankowym Funduszem Gwarancyjnym przygotowywaną nowelizację własnej ustawy o gwarantowaniu depozytów.

Znaczącym wydarzeniem było wystąpienie członków władz Funduszu na międzynarodowej konferencji dotyczącej zabezpieczeń depozytów, zorganizowanej przez Federal Deposit Insurance Corporation, która odbyła się w Waszyngtonie.

Na prośbę zainteresowanych działalnością BFG zorganizowano spotkania z przedstawicielami:

- ❖ Międzynarodowego Funduszu Walutowego;
- ❖ United States Agency for International Development (USAID);
- ❖ Cooperative Bank Development Project (ACDI – VOCA);
- ❖ banków tajwańskich;
- ❖ banków komercyjnych i nadzoru bankowego Macedonii.

Podkreślenia wymagają także wystąpienia przedstawicieli Zarządu BFG na konferencjach, seminariach i spotkaniach międzynarodowych organizowanych w Polsce, jak np.:

- ❖ seminarium „Zmiany w systemach bankowych w krajach Europy Środkowej i Wschodniej a standardy międzynarodowe”;
- ❖ spotkanie korespondentów Federacji Banków Unii Europejskiej;
- ❖ Forum Banki i Ubezpieczenia nt. „Eurosansa dla Polski”;
- ❖ spotkanie członków Rady Programowej VI Międzynarodowej Konferencji Bankowo-Finansowej „Bankowość i Finanse – doświadczenia Europy Centralnej”.

Ponadto przedstawiciel Funduszu uczestniczył w wyjeździe studialnym dla członków Międzybankowej Rady Promocji zorganizowanym przez belgijską Akademię Bankową.

VII. WSPÓŁDZIAŁANIE BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO Z NARODOWYM BANKIEM POLSKIM, MINISTERSTWEM FINANSÓW, ZWIĄZKIEM BANKÓW POLSKICH I INNYMI INSTYTUCJAMI

Współpraca z Narodowym Bankiem Polskim, podobnie jak w 1997 roku, przebiegała prawidłowo we wszystkich obszarach zainteresowań Funduszu.

Szczególnego podkreślenia wymaga wpływ, jaki na działania Funduszu wywiera udział Prezesa Zarządu BFG w pracach Komisji Nadzoru Bankowego oraz skuteczna współpraca z Generalnym Inspektoratem Nadzoru Bankowego w procesie rozpatrywania wniosków banków o udzielenie pomocy finansowej.

Bezpośrednie współdziałanie Zarządu Funduszu z kierownictwem Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego dotyczyło problemów o charakterze strategicznym w działaniu obu instytucji wobec banków, których sytuacja wymagała uzgodnionych i skorelowanych przedsięwzięć. Na podkreślenie zasługuje sprawny przepływ informacji między BFG i NBP, w tym danych sprawozdawczych banków, które Fundusz uzyskuje za pośrednictwem NBP.

W 1998 roku trwały prace nad nowelizacją ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym i ustawy Prawo bankowe. W pracach tych, poza BFG, aktywnie uczestniczyli przedstawiciele Narodowego Banku Polskiego, Ministerstwa Finansów i Związku Banków Polskich. Wypracowano wspólne stanowisko, m.in. w kwestii podwyższenia kwot gwarantowanych i zmienionej partycypacji banków w tworzeniu funduszu pomocowego. Kontynuowane były również prace - wspólnie z Narodowym Bankiem Polskim i Ministerstwem Finansów - nad projektem rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie nabywania przez Fundusz wierzycielności banków.

Dzięki interwencji Ministerstwa Finansów uzgodniono z Powszechną Kasą Oszczędności BP tryb i zasady dalszej obsługi książeczek mieszkaniowych depozytów z upadłych banków spółdzielczych.

Na zaproszenie Ministerstwa Finansów przedstawiciel Funduszu uczestniczy w pracach Grupy ds. Usług Finansowych, której celem jest przygotowanie i prowadzenie negocjacji z Unią Europejską w sprawie harmonizacji przepisów prawa polskiego z prawem unijnym.

W 1998 roku odbyło się kolejne spotkanie władz Funduszu z Zarządem Związku Banków Polskich, na którym zaprezentowano aktualne problemy polskiej bankowości oraz propozycje stawek tworzenia funduszu ochrony środków gwarantowanych i funduszu pomocowego na 1999 rok.

W czerwcu 1998 roku odbyło się coroczne spotkanie Rady i Zarządu Funduszu z kierownictwem banków zrzeszających i banku krajowego, z udziałem przedstawicieli Narodowego Banku Polskiego, Ministerstwa Finansów i Związku Banków Polskich, na którym omówiono aktualną sytuację sektora banków spółdzielczych i rolę Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w procesie przemian zachodzących w tym sektorze.

W styczniu 1998 roku odbyło się spotkanie z Przewodniczącym Krajowego Związku Banków Spółdzielczych, które było poświęcone omówieniu rezultatów działalności pomocowej dla banków spółdzielczych oraz warunków udzielania tej pomocy w 1998 roku.

Niezależnie od omówionych wyżej spotkań kontynuowane były działania mające na celu promowanie działalności pomocowej w sektorze banków spółdzielczych. Odbywały się spotkania z władzami i pracownikami banków zrzeszających oraz banków spółdzielczych zainteresowanych uzyskaniem pomocy finansowej z Funduszu. W 1998 roku, z inicjatywy Funduszu lub banków, zorganizowano 30 takich spotkań, w tym 11 z udziałem przedstawicieli banków zrzeszających i 19 z przedstawicielami banków spółdzielczych. Omawiano sytuację banków spółdzielczych zrzeszonych w poszczególnych bankach regionalnych i możliwości ich sanacji przy zaangażowaniu środków pomocowych Funduszu. Spotkania te potwierdziły skuteczność współdziałania wszystkich stron uczestniczących w uzdrawianiu sektora banków spółdzielczych. Pozwoliły również na podjęcie działań prewencyjnych, by sytuacja zagrożonych banków nie uległa pogorszeniu w stopniu zagrażającym procesowi ich uzdrowienia. Ponadto stworzyły możliwość zapoznania się ze stanem prac restrukturyzacyjnych w ramach zrzeszeń.

VIII. ZAKOŃCZENIE

Zgodnie z ustawową misją działalność Bankowego Funduszu Gwarancyjnego będzie kształtować się pod wpływem rozwoju sytuacji w sektorze bankowym, na którą - obok czynników wewnętrznych - w coraz większym stopniu będą oddziaływać czynniki zewnętrzne.

Globalizacja rynków finansowych oraz ściślejsze z roku na rok powiązania z rynkami międzynarodowymi sprawiają, że gospodarka naszego kraju staje się coraz bardziej uzależniona od światowych procesów gospodarczych. Ostatnie wydarzenia, jakie miały miejsce na światowych rynkach finansowych, a które dotknęły wiele państw, coraz wyraźniej oddziałują również na sytuację gospodarczą w Polsce. Wiele wskazuje na to, że niekorzystne tendencje z otoczenia gospodarczego w rosnącym stopniu będą przenosić się do bankowości.

Prognozy dotyczące polskiego sektora bankowego sformułowane jeszcze dwa lata temu tracą na aktualności. Zakładane tempo rozwoju oraz utrzymanie osiągniętego poziomu efektywności stają pod znakiem zapytania. Globalizacja i przenoszenie impulsów zewnętrznych do sektora bankowego sprawiają, że wraz ze wstrząsami zewnętrznymi będą zwiększać się niepewność i zagrożenie stabilności sektora bankowego.

Integracja Polski ze strukturami europejskimi będzie pociągać za sobą rozszerzenie możliwości działań polskich banków oraz coraz silniejsze otwarcie polskiego rynku bankowego na konkurencję. Nasilająca się konkurencja zagraniczna zwiększa wymagania wobec banków polskich, powoduje przyspieszenie zjawisk polaryzacji i eliminacji jednostek niezdolnych sprostać nowym wyzwaniom.

Oprócz zmiany środowiska zewnętrznego na realizację funkcji Bankowego Funduszu Gwarancyjnego istotny wpływ będą wywierać także procesy zachodzące w samym sektorze bankowym. W szczególności należy zwrócić uwagę na konsolidację banków i procesy deregulacji polskiego systemu bankowego. Ponieważ zjawiska te wpływają na stabilność sektora bankowego, powinny znaleźć się w centrum zainteresowania BFG.

Kolejnym czynnikiem wewnętrznym, który wpływać będzie na kondycję systemu bankowego, są przewidywane zmiany regulacji prawnych. W najbliższym czasie na wyniki finansowe banków w znaczący sposób wpłyną nowe wymogi kapitałowe dla sektora banków spółdzielczych oraz zwiększenie obciążeń finansowych banków przez rozszerzenie zakresu tworzenia rezerw celowych.

Na kształtowanie się sytuacji finansowej banków szczególnie duży wpływ wywiera kształtowanie się inflacji i stóp procentowych. W ostatnim czasie wraz z obniżeniem się stopy inflacji nastąpił istotny spadek rynkowych stóp procentowych. Znaczne obniżenie się rentowności papierów skarbowych sprawiło, że zmniejszeniu uległy pożyczki płynące z tytułu pomocy BFG. Ocena wpływu sytuacji na rynku pieniężnym na kondycję banków korzystających ze wsparcia finansowego Funduszu wymaga pogłębionych analiz.

Wszystkie z przedstawionych wyżej czynników i tendencji wskazują na potrzebę stałego monitorowania sytuacji oraz odpowiedniego przygotowania Funduszu do działania w zmieniających się warunkach makroekonomicznych. W szczególności potrzebne jest znaczne rozszerzenie i pogłębienie analitycznej sfery działalności BFG, tak aby jak najszybciej identyfikować potencjalne zagrożenie stabilności sektora bankowego.

Przy rozwijaniu aktywności analityczno-badawczej celowe jest wykorzystanie seminariów BFG, które spełniają istotną rolę w rozpoznawaniu nowych zjawisk zachodzących w sektorze bankowym i w systemie gwarantowania depozytów.

II. DYSKUSJA O PRZYSZŁOŚCI BFG

Prof. dr hab. Władysław Baka
Przewodniczący Rady BFG

SYSTEM GWARANCYJNO-POMOCOWY BFG W ŚWIETLE DOŚWIADCZEŃ CZTEROLECIA 1995-1998 - KIERUNKI PRZEMIAN

(Tezy)

Cztery lata upłynęły od wejścia w życie ustawy o BFG. Utworzeniu Funduszu towarzyszyły nadzieje i oczekiwania na zwiększenie bezpieczeństwa depozytów oraz przewyższanie zagrożeń związanych z niewypłacalnością banków. Jest jeszcze zbyt wcześnie, aby w pełni i miarodajny sposób ocenić, na ile działalność BFG przyczynia się do zwiększenia stabilności sektora bankowego. Jest natomiast pora, aby na podstawie dotychczasowych doświadczeń określić, czy wprowadzone rozwiązania sprawdzają się w praktyce, oraz wskazać, jakie trudności i problemy pojawiły się w trakcie realizacji ustawowych zadań Funduszu, a zwłaszcza, czy przyjęta formuła BFG (z uwzględnieniem modyfikacji dokonanej na drodze nowelizacji ustawy i innych aktów prawnych) dobrze służy podstawowej idei Funduszu. Powinno to posłużyć do wytyczenia kierunków zmian systemu gwarancyjno-pomocowego w Polsce z uwzględnieniem nowego kontekstu międzynarodowego (integracja z Unią Europejską) oraz rozwojowych potrzeb sektora bankowego (konsolidacja, dywersyfikacja rodzajów działalności, instrumentalizacja, globalizacja).

Przedstawione niżej tezy, zarówno odnośnie do ocen, jak i wniosków na przyszłość, mają charakter wstępny i wyrażają wyłącznie osobiste poglądy autora.

Teza 1. Potrzeba ustanowienia instytucji gwarancji depozytów bankowych powstała w rezultacie kryzysów, utraty wypłacalności i bankructwa banków. Pierwszą instytucją gwarancji depozytów był Federal Deposit Insurance Corporation w USA - FDIC (1933 r.). W Europie budowa systemu gwarancji